

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

DEĞİŞEN (2017) 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER
MÜFREDATINDAKİ DEĞERLER EĞİTİMİYLE
İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(SİVAS ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Murat YALÇIN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Nurettin BİROL

Erzincan / 2019

TEZ BİLDİRİMİ

“Değişen (2017) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Değerler Eğitimiyle İlgili Öğretmen Görüşleri (Sivas Örneği)” isimli “Yüksek Lisans Tezim” tarafımda intihal programıyla incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmamdaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

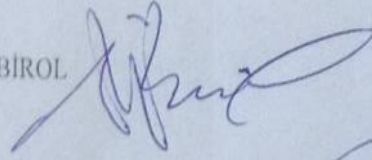

Murat YALÇIN

TEZ KABUL TUTANAĞI

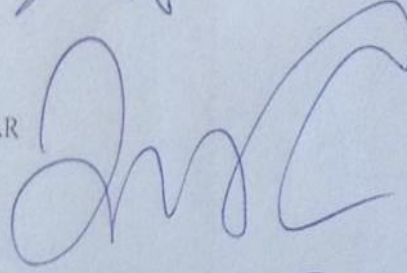
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Murat YALÇIN' a ait " Değişen (2017) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Değerler Eğitimiyle İlgili Öğretmen Görüşleri (Sivas Örneği) adlı çalışma, jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalının Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

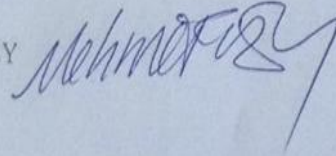
Danışman/ Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Nurettin BİROL

Jüri : Doç. Dr. Deniz AKPINAR

Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Memet KUZHEY

DEĞİŞEN(2017) 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER MÜFREDATINDAKİ DEĞERLER EĞİTİMİYLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

(SİVAS ÖRNEĞİ)

Murat YALÇIN

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nurettin BİROL

ÖZET

Bu araştırma, “Değişen (2017) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Değerler Eğitimiyle İlgili Öğretmen Görüşlerini” detaylı bir şekilde incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılında Sivas’ta görev yapmakta olan 31 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 10 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir.

Araştırmaya ilişkin, değişen 5. sınıf müfredatında değerler eğitimine daha fazla yer verilmesi öğretmenler tarafından olumlu karşılanmaktadır. Değerler müfredatta her ne kadar yer alsın da değer eğitiminin aileden başlaması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Değer eğitiminde aile kadar öğretmenlerin de etkili olduğu, çocuğun öğretmeni bir rol model olarak gördüğü düşüncesi anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri değerleri öğrencilere kazandırırken, değerlerin öğrencilerin kendilerinin yaparak yaşayarak öğrenecekleri şekilde verilmesi, öğretmenlerin öğrencilere rol model olması, değerlerin yaşamla bağlantılı olması, değerler eğitimi verilirken öğrencinin merkezde olması, öğretmen veli iş birliğinin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri sorumluluk, empati ve dürüstlük değerlerinin zor; yardımlaşma ve vatanseverlik değerlerinin kolay kazandırıldığını vurgulamışlardır. Araştırmaya katılan öğretmenler değerler verilirken; öğrencilerin derse karşı ilgisiz olmaları, öğrencilerin karşılaştıkları olumsuz rol modellerin olması, teknolojik araçların kullanımı, velilerin ilgisiz olması, uygulamalardaki sınırlılık, ders saatinin az olması gibi problemlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere değerler eğitimiyle ilgili daha fazla etkinlik uygulanması gerektiğini

belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri değerler kazandırılırken; okul, aile, çevre, müfredat gibi faktörlerin oldukça etkili olduğunu, bunların bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Değerler kazandırılırken öncelikle sorumluluk, vatanseverlik, dürüstlük, sevgi, saygı değerlerinin kazandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgilerin hayatın içinde olan bir ders olduğu için değerlerin kazandırılmasında önemli bir rol oynadığını, bu yüzden ders saatinin artırılması gerektiğini, sosyal bilgiler kazanımların birçoğunun değerlerimizle ilişkili olduğuna vurgu yapmışlardır. Değerlerin sağlıklı bir şekilde kazandırılabilmesi için etkinlik sayılarının artması, değer eğitiminin okul öncesi dönemde vermeye başlanması, değerlerin konuların içinde değil de ayrı bir ders olarak verilmesi, değer eğitiminin teoride kalmayıp uygulamalı verilmesi, ailelerin de bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Sosyal Bilgiler, Öğretmen Görüşleri

**TEACHER OPINIONS ABOUT VALUES EDUCATION IN CHANGED
(2017) SOCIAL SCIENCES CURRICULUM (SİVAS EXAMPLE)**

Murat YALÇIN

Erzincan Binali Yıldırım University

Social Sciences Institute

Department of Turkish and Social Sciences

Consultant: Dr. Associate Nurettin BİROL

ABSTRACT

Their research has been conducted to examine values education in changed (2017) social sciences curriculum in detail. Qualitative research methods have been used in the research. Sample of the research is consisted of 31 social sciences teachers working in Sivas in 2018-2019 education term. As a data collection tool, semi-structured interview form having 10 open ended question was used in the research. Obtained data was examined by content analysis.

About research, in changed 5. class curriculum, more space given for values education is responded positively by participating teachers. Even though values are included in curriculum, it's revealed that values education should start in family. It's understood that in values education teachers are as effective as family, and the child takes the teacher as role model. Participating social sciences teachers indicate that when values are taught to children, it's required that children should learn the values by living, teachers should be role models to children, values should be associated with life, student must be in the center during values education and teacher and parent cooperation should be established. Participating social sciences teachers emphasized that while responsibility, empathy and honesty are hard to teach, helping and patriotism is easy to teach. The teachers participating in the research indicated having problems in teaching values, such as student is indifferent to lessons, student have negative role models, technological device usage, parents being indifferent, limitations in applying, having not enough lesson hours. Participating teachers indicated that there should be more activities for values education. Participating social sciences teachers indicated that while teaching values; factors such as school,

family, neighborhood, curriculum are very effective, and they should be considered as a whole. Participating teachers indicated that while teaching values responsibility, patriotism, honesty, compassion, respect values should be taught first. Participating social sciences teachers emphasized that, since social sciences lessons are inside of life, it has an important role in values education, therefore its lesson hours should be increased and most of the social sciences learning outcomes are related to our values. In order for students to gain values correctly, actives must be increased, values education should start in pre-school times, values education must not be within the lessons but must be as separate lessons, values education must not stay in theory but must be applied, and families' awareness should be raised.

Keywords: Value, Values Education, Social Sciences, Teacher Opinions

ÖN SÖZ

Çağımızda değerlerin gençlerimize özellikle yeni kuşaklara kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Demokratik toplumların hayatlarını sürdürebilmesi değerler eğitime verilen öneme bağlıdır. Değerlerin sadece aile ortamında verilmesinin yanında bir eğitim kurumu olan okullarda verilmesi, bireylere aktarılması daha iyi bir toplum ortaya çıkarılması noktasında da ayrı bir önem arz etmektedir. Burada okullara düşen görevin sadece akademik başarı olmadığı aynı zamanda öğrencilerin değer sistemlerinin gelişmesine yardımcı olması gerektiği bilinmelidir. Günümüzde değer eğitiminin önemi git gide artmakta ve öğretim programları da bu doğrultuda güncellenmektedir. Bu çalışmamda “Değişen (2017) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Değerler Eğitimi İle İlgili Öğretmen Görüşleri” ni incelemiş olup; yeni yapılacak çalışmalara ışık tutacağı kanaatindeyim.

Bu çalışmanın ilk bölümünde problem durumuna, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, varsayımlara, sınırlılıklara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde kuramsal çerçeve belirlenmiş olup, değer kavramının tanımına, değerlerin sınıflandırılmasına, değerlerin özelliklerine, değerler eğitiminin önemine, değerler eğitiminin amaçlarına, değerler eğitimi yaklaşımlarına, sosyal bilgiler öğretiminde değerler eğitime, yapılan ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırma modeline, araştırmanın çalışma grubuna, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde alt problemlere ait bulgulara, çalışmanın beşinci bölümünde ise; ortaya çıkan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Tez yazım sürecinde değerli bilgilerini benimle paylaşıp destekleyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nurettin BİROL 'a, bölümdeki bütün hocalarıma, her konuda bana destek olan hocam Dr. Öğr. Üyesi Ruhi KARA 'ya, yüksek lisans eğitimim boyunca hep yanımda olan eşim Nurdan YALÇIN ve kızım Azra YALÇIN 'a, beni her konuda destekleyen arkadaşlarım Müfide MANDI ve Ali ATEŞ 'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Murat YALÇIN

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	V
ÖN SÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR	XI
ŞEKİLLER.....	XII
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

I.1. Problem Durumu.....	2
I.1.1 Problem Cümlesi	4
I.2 Araştırmanın Önemi	4
I.3 Araştırmanın Amacı.....	5
I.4 Varsayımlar.....	5
I.5 Sınırlılıklar	6
I.6 Tanımlar.....	6

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
II.1 Değer ve Değerler Eğitimi.....	7

II.1.1 Değer Nedir?	7
II.1.2 Değerlerin Sınıflaması	8
II.1.3 Değerlerin Özellikleri	12
II.1.4 Değerler Eğitimi	12
II.1.5 Değer Eğitiminin Avantajları.....	14
II.1.6 Değerler Eğitiminde Kullanılan Yaklaşımlar	16
II.1.7 Değerler Eğitiminin Önemi	18
II.1.8 Değerler Eğitimi ve Okul.....	19
II.2 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerler	21
II.2.1 Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Değerler.....	24
II.3 İlgili Araştırmalar	27
II.3.1 Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	27
II.3.2 Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	29

III. BÖLÜM

III.1 YÖNTEM	37
III.1.1 Araştırma Modeli	37
III.1.2 Araştırmanın Çalışma Grubu	37
III.1.3 Verilerin Toplanması	38
III.1.3.1 Veri Toplama Süreci.....	39
III.1.4 Verilerin Analizi.....	40

IV. BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUM.....	42
IV. 1 Araştırmanın 1. Alt Problemine Dayalı Bulgular	42

IV. 2 Araştırmanın 2. Alt Problemine Dayalı Bulgular	44
IV. 3 Araştırmanın 3. Alt Problemine Dayalı Bulgular	47
IV. 4 Araştırmanın 4. Alt Problemine Dayalı Bulgular	49
IV. 5 Araştırmanın 5. Alt Problemine Dayalı Bulgular	52
IV. 6 Araştırmanın 6. Alt Problemine Dayalı Bulgular	54
IV. 7 Araştırmanın 7. Alt Problemine Dayalı Bulgular	57
IV. 8 Araştırmanın 8. Alt Problemine Dayalı Bulgular	59
IV. 9 Araştırmanın 9. Alt Problemine Dayalı Bulgular	62
IV.10 Araştırmanın 10. Alt Problemine Dayalı Bulgular	64

V. BÖLÜM

V.1 SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	67
V.1.1 Sonuç ve Tartışma	67
V.2 Öneriler.....	71
KAYNAKÇA.....	73
EKLER	82
ÖZGEÇMİŞ	91

KISALTMALAR

f : Frekans

% : Yüzde

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

ŞEKİLLER

Şekil No	Şekil İsmi	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1	Üçgen Tablosunda Değer Eğitiminin Temel Yaşam Döngüsü	14

TABLolar LİSTESİ

Tablo No	Tablo İsmi	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1	Spranger Değer Sınıflaması	9
Tablo 2	Rokeach Değer Sınıflaması	10
Tablo 3	Schwartz Değer Sınıflaması	11
Tablo4	Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Genel Özellikleri	17
Tablo5	2005 Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler	25
Tablo 6	2017 Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler	25
Tablo 7	2017 Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerlerin Sınıflara Göre Dağılımı	26
Tablo8	Katılımcıların Demografik Bilgileri	38
Tablo9	Görüşme Formunun Hazırlanması ve Veri Toplama Süreci	40
Tablo10	Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	42
Tablo11	Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	44
Tablo12	Size göre hangi değerler zor hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	47
Tablo13	Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	49
Tablo14	Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	52
Tablo15	Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz. Sorusuna ilişkin öğretmen	54

	görüşleri	
Tablo16	Size göre 5.sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	57
Tablo17	Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	59
Tablo18	Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	62
Tablo19	Yenilenen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri	64

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, araştırmanın amacına ve önemine, problem cümlesine ve alt problemlere, varsayımlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

I. BÖLÜM

I.1. Problem Durumu

Dünyada yaşanan hızlı değişimlere bağlı olarak insanoğlunun karşısına çıkan sorunlar da değişim göstermektedir. Bu durumda bireylerin değişen çağa uyum sağlayacak bir şekilde yetiştirilmesi önem kazanmaktadır (Can, 2008). Özellikle bilgisayar çağı olarak nitelendirilen günümüzde aynı kültüre sahip, aynı dili konuşan bireyleri bir arada tutabilmek ve bunun sürekliliğini sağlamak gerekmektedir. Bu sebeple iyi bireyler yetiştirme, bireylerin topluma uyumunu sağlama ve bireyler arasındaki mesafeyi azaltma görevi okullara düşmektedir. Okullar bu görevleri yerine getirebilecek en etkili kurumlardır (Doğan & Gülüşen, 2011).

Çağımızda değerlerin gençlerimize özellikle yeni kuşaklara kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Demokratik toplumların hayatlarını sürdürebilmesi değerler eğitime verilen öneme bağlıdır. Değerlerin sadece aile ortamında verilmesinin yanında bir eğitim kurumu olan okullarda verilmesi, bireylere aktarılması daha iyi bir toplum ortaya çıkarılması noktasında da ayrı bir önem arz etmektedir. Burada okullara düşen görevin sadece akademik başarı olmadığı aynı zamanda öğrencilerin değer sistemlerinin gelişmesine yardımcı olması gerektiği bilinmelidir (Kurtde de Fidan, 2013). Bu açıdan bakıldığında okulların bireylere kazandırılması gereken değerleri aktarmada önemli olduğu görülmektedir. Okullar öğrencilerin sadece akademik başarıları veya bilişsel düzeyleri ile ilgilenmemekte onlara yardımseverlik, hoşgörü, saygı, sevgi gibi değerleri öğretme işi ile de ilgilenmektedir. Çünkü okulların asıl amacı akademik yönden başarılı kişiler yetiştirmenin yanı sıra bireylere sahip olması gereken belli başlı değerleri de kazandırmaktır.

Bu bağlamda okullarda uygulanmakta olan program dâhilinde öğretmenlerin de kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu şekilde kendini geliştiren, niteliklerini artıran bir öğretmenin öğrencilerine aktaracağı eğitimin kalitesi de artacak ve öğrenciler daha iyi bir eğitim almış olacaklardır. Nitelikli öğretmen ve kaliteli

öğrencinin olması değerler eğitiminin de niteliğinde artış sağlayacaktır. Bunun paralelinde kaliteli bir eğitim programının olması ve uygulanması öğretmenlerin değerler eğitimine verdikleri öneme ve değerler eğitimi konusunda sahip oldukları özelliklere göre şekillenir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencileri için önemli olarak gördüğü değerler hem eğitimin içeriğinde hem de öğrenme sürecinde bu aktarılmalıdır. Eğer bir öğretmen öğrencilerini değerler yönünden geliştirmek isterse o öğretmenin pedagojik bilgisi de değerler eğitimi konusunda ön plana çıkar.

Okullarda sosyal bilgiler toplumsal hayatla ilişkili olan değerlerin bireylere aktarmada son derece önemli bir derstir. Bu durumu Kan (2010) aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

Sosyal bilgiler dersi, aslında bir değer eğitimi dersidir. Çünkü tarihsel bir içeriğe sahip olması, farklı kültürleri ve yaşam hikâyelerini anlatması yönüyle iyi değerlerin verilmesi bakımından önemlidir. Sosyal bilgiler dersinin çok disiplinli olması da değer öğretimi bakımından bir zenginlik sayılabilir.

Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi toplumun ihtiyaç olarak hissettiği bireylerin topluma kazandırılmasında; öğrencilere saygı, sevgi hoşgörü, vatanseverlik, dayanışma gibi değerlerin aktarılmasında önemli bir disiplin olarak öne çıkmaktadır. Sosyal bilgiler öğretimi sürecinde önemli olan noktalardan birisi de öğrencilerin bu değerleri kazanmalarına yardım etmektir. Sosyal bilgiler dersinde topluma uyumlu bireyler yetiştirebilmek için bazı değerlerin aktarılması gerekmektedir. Bu sebeple sosyal bilgiler dersinde öğrencilere değerler eğitimi kesinlikle verilmelidir. Bu eğitimi verecek kişilerin de öncelikle ders öğretmenleri olduğu düşünüldüğünde öğrencilere bu değerleri kazandırmada önemli bir role sahip oldukları görülmektedir. Çünkü öğretmenler okulda sahip oldukları statü ve rol bakımından sınıfta bu değerleri aktaracak, öğrencilere rol model olacak kişilerdir. Bu sebeple öğretmenlerin, öğrencilere verilmesi gereken temel değerlerin aktarılması aşamasında ve belirtilen sosyal bilgiler dersi kapsamında kazandırılması gereken değerlerle ilgili düşünceleri önemli olmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin neler olduğunun araştırılması bu çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

I.1.1 Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesini “**Sivas İlinde Görev Yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değişen (2017) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?**” sorusu oluşturmaktadır.

Problem cümlesine bağlı kalarak oluşturulan alt problemler aşağıda gösterilmiş olup bu sorulara cevap aranmıştır.

I.1.1.1 Alt Problemler

1. Değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
2. Müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
3. Hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında öğretmenler neler düşünmektedirler?
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörler etkilidir?
7. 5.sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
9. Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
10. Yenilenen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili düşünceler nelerdir?

I.2 Araştırmanın Önemi

Toplumda görülen temel değerlerin giderek azalması hatta yok denecek düzeye gelmesine bağlı olarak toplum yapısında da bozulmalar meydana gelmektedir. Bu

süreçte bu bozulmaların önüne geçebilmek, bozulmayı olumlu yönde değiştirebilmek için eğitim programlarının, öğretim programlarının incelenmesi ve asıl olan bu işin merkezinde olan öğretmenlerin bu konu hakkındaki düşünceleri önem arz etmektedir.

Bireylerin hayatları boyunca davranış ve eylemlerini yönlendirmede etkili olan ve hayatlarını şekillendirmede etkin rol alan değerler bulunmaktadır. Özellikle değerler eğitiminin ortaya çıkış sebeplerine bakıldığında şiddet, sorumsuzluk, saygısızlık, hırsızlık, vb. bazı olumsuz davranışların gösterilme durumlarının artması belirtilebilir. Bu davranışların görülmemesi veya azaltılması için bireylere sevgi, saygı, hoşgörü, çalışkanlık ve duyarlılık gibi değerlerin kazandırılmasında değerler eğitimi bir zorunluluktur (Konak, 2017). Bu açıdan bakıldığında bireylere kazandırılması düşünülen değerlerin aktarılmasında değerler eğitiminin önemli bir bileşen olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda toplumsal değerleri benimsemiş sosyal ilişkilerinde daha başarılı ve topluma uyum sağlamış sağlıklı bireyler ancak değerler eğitimiyle mümkündür. Bu yüzden değerler eğitimi büyük önem arz etmektedir. Özellikle günümüzde dürüstlük, yardımlaşma, hoşgörü, sorumluluk, adalet gibi değerlerin önemini yitirdiği düşünülürse ortaokullarda görevli öğretmenlerin yenilenen müfredattaki değerler eğitimi hakkındaki düşünceleri değerler eğitiminin öğrencilere kazandırılması konusunda önem arz etmekte olup yapılan bu çalışma gelecekteki çalışmalara ışık tutacaktır.

I.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı “Değişen 5. Sınıf Müfredatındaki Değerler Eğitimiyle İlgili Öğretmen Görüşleri” incelenerek bu konu hakkında detaylı bilgi sahibi olmaktır.

I.4 Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan katılımcılar görüşme formunda yer alan sorulara içten ve doğru bir şekilde cevap vermişlerdir.
2. Araştırmanın örneklemini evreni temsil etmektedir.

3. Katılımcılar arasında herhangi bir etkileşim olmamıştır.

I.5 Sınırlılıklar

1. 2018-2019 eğitim öğretim yılında Sivas ilinde görev yapmakta olan ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersine giren sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Yapılan araştırma, araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak oluşturulan Öğretmen Görüşme Formu ile sınırlıdır.
3. Araştırma 2017 yılında değişen sosyal bilgiler öğretim programı ile sınırlıdır.

I.6 Tanımlar

Sosyal Bilgiler: “Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen, etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır” (Öztürk, 2006).

Eğitim: “Eğitim, belirlenen amaçlara bireyi ulaştırma sürecidir (Ergün, 1994). Fiziksel uyarımlar sonucu, beyinde istendik biyokimyasal değişiklikler oluşturma sürecidir” (Sönmez, 2010).

Değer: “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır” (Türk Dil Kurumu, 2005).

Değerler Eğitimi: Değerler eğitiminden bahsetmek için eğitimin ve değerlerin ne olduğuna bakıp aralarındaki ilişkiyi görmemiz gerekmektedir. Eğitim, belirlenen amaçlara bireyi ulaştırma sürecidir (Ergün, 1994).

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

II.1 Değer ve Değerler Eğitimi

II.1.1 Değer Nedir?

İnsanlar günlük hayattaki davranış ve eylemlerini sahip oldukları değerlerle düzenlerler. Değerler, konuşmalarımızdaki her söze, giyim tarzımıza, etkileşimde bulunmamıza veya farklı durumlara karşı verilen tepkilere bağlı olarak ortaya çıkan her durumda yer almaktadır. Bu da bireylerin ilgi alanları, ihtiyaçları, istekleri ve tercihlerinin değerlerin temelini oluşturduğunu gösterir. Burada belirtilmiş olan kavramlar aslında değer oluşumunun temel öğeleri sayılabilir. Çünkü değerler seçici veya yön verici özelliğe sahiptir. Özellikle insanların tercihleri belli bir kıvama ulaştığında veya istikrar ve kesinlik kazandığında bu durum artık karar verme, seçim yapma, eylem ve davranışlarda bulunmanın esasları için ölçüt olabilir. Bu sebebe bağlı olarak değerler insanların tercihleri doğrultusunda hareket ettiği için kalıcı bir inanç olabilir (Gulati & Pant, 2019).

Çağımızda hızlı bir değişim ve gelişim yaşanmakta olup bu durum toplumların yapısı, kültürü, yaşam biçimi ve değerleri üzerinde etkisini göstermektedir (Değirmenci, 2018). Bu duruma bağlı olarak üzerinde durulması gereken önemli bir kavram olan “değer” sözcüğün taşıdığı birbirinden farklı anlamlar bulunmaktadır.

TDK’ ye göre değer “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” veya “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

Değerler, ortaya çıkan durumlardan ya da olaylardan hangisinin iyi hangisinin kötü olduğuna ilişkin bir kanıdır (Veugelers & Vedder, 2003). Değerler, “Davranışları anlamlı hale getiren ölçütler veya hayatı anlamlı kılan ve insanı yücelten unsurlar” olarak da tanımlanabilir (Güneş A., 2015). Özensel (2003)’ e göre

değerler “Toplumun sosyokültürel öğelerine anlam veren en önemli ölçütlerdir.” Değerler, yaşamı anlamlı kılan, kişilerin davranışlarına yön veren temel kurallardır. (Demir, 2018).

Aydın (2003)’ e göre değerler hakkında söylenenler aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Değerler;

- İnanışlar içeren ve dolayısıyla da alışkanlıklar taşıyan olgulardır.
- Kişilerin göstermiş oldukları davranışların akla uygun hale getirilip özümsemelerine imkân verirler.
- Genel olarak istenen, ilgi gösterilen durumlardır.
- Her alanla ilgisinin bulunması yanında alanların kendileri has değerleri bulunur.
- Farklı kaynak ve içeriklere sahip olsalar da bir biçimde sosyallerdir.

II.1.2 Değerlerin Sınıflaması

Alan yazınında değerlerin sınıflandırılmasına yönelik birbirinden farklı çok sayıda görüş bulunmaktadır. Burada değerler ile ilgili herkes tarafından kabul edilen ve kabul gören sınıflandırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Spranger Değer Sınıflaması

Edward Spranger değerleri; bilimsel, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dini değerler olmak üzere altı gruba ayırmıştır.

Bu değerler aşağıdaki gibi açıklanabilir (Çalışkur, Demirhan, ve Borkurt, 2012).

Bilimsel Değer: Gerçeklik, bilgi ve eleştirel düşüncenin önemini vurgular. Bilimsel açıdan nitelikli birey için gerçeğin keşfedilmesi temel ilgidir.

Ekonomik Değer: Yapılan bir etkinliğin faydalı ve uygulanabilir olması önemlidir. Birey içi hayat bedensel ihtiyaçların karşılanmasına dayanır.

Estetik Değer: Üst düzeyde biçim ve uyuma önem vurgu yapar, herhangi bir yaşam tarzını güzellik ve yakışık açısından değerlendirir.

Sosyal Değer: Yardımseverlik, bencil olmama, başkalarını sevme en önemli özelliğidir. Kuramsal, ekonomik ve estetik tutum ve değerleri, soğuk ve insana yakışmaz kabul eder.

Politik Değer: Bireysel olarak güçlü ve etkili olmak önemlidir. Kişisel güç, etki ve ün en üst seviye bulunmalıdır.

Dini Değer: Evren bir bütündür. Birey kendini bir bütün olarak algılayarak kendini bu bütünün bir parçası olarak görür. Mutlak şekilde yeterli en üst değer tecrübeleri arar, mistik konulara ve yaşantılara ilgi duyar.

Bilimsel Değer	Gerçeğe araştırmaya, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değer	Ekonomik amaç ve araçları kapsar. Yararlı ve pratik olana değer verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir. Bireysel faydayı ön planda tutar.
Estetik Değer	Çevresindeki nesnelere güzellik arar. Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey, hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanattan bir fayda beklemeden sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
Sosyal Değer	Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik, sempattir, bencil değildir.
Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
Dini Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi hazları feda eder.

Tablo 1: Spranger Değer Sınıflaması

Rokeach Değer Sınıflaması

Rokeach (1978) değerleri amaç ve araç değerler olarak ikiye ayırmıştır. Amaç değerler yaşamın temel değerlerini, araç değerler ise bu amaçlara ulaşabilmek için kullanılacak davranış biçimlerini ifade eder (Akbaş, 2004).

Tablo 2:Rokeach Değer Sınıflaması

Amaç değerler	Araç değerler
Aile güvenliği	Bağımsız olma
Bariş içinde bir dünya	Bağışlayıcı
Başarılı olma	Cesaretli
Bilgelik	Dürüst
Dini olgunluk	Entelektüel
Eşitlik	Geniş görüşlü
Gerçek dostluk	Hırslı
Güzellikler dünyası	İtaatkar
Heyecan verici bir yaşam	Kendini kontrol eden
İç huzur	Kibar
Kendine saygı	Kendine hâkim
Mutluluk	Mantıklı
Gerçek dostluk	Neşeli
Özgürlük	Sevecen
Rahat bir yaşam	Sorumluluk sahibi
Sosyal kabul	Temiz
Ulusal güvenlik	Yardımsaver
Zevk	Yaratıcı olma

Schwartz Değer Sınıflaması

Schwartz (2000) tarafından oluşturulan değer sınıflamasında 10 ana değer grup belirlenmiş olup bu değer gruplarına uygun olan değerler gruplara yerleştirilmiştir. Yapılmış olan bu sınıflandırma günümüzde geçerliliğini korumakta ve kullanılmaktadır (Bolat, 2016).

Tablo 3:Schwartz Değer Sınıflaması

Açıklama	Değerler Kaynaklar
Güç (Power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü.	Sosyal güç sahibi olmak, otorite kurmak, zengin olmak, toplumdaki görüntümü koruyabilmek [İnsanlar tarafından benimsenmek]
Başarı (Achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, Yetkin olmak, Hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak [Zeki olmak]
Hazcılık (Hedonism): Bireysel zevke, hazza yönelim	Zevk, Hayattan tat almak
Uyarılım (Simulation): Heyecan ve yenilik arayışı	Cesur olmak, Değişken bir hayat yaşamak, Heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Öz yönelim (Self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık	Yaratıcı olmak, Merak Duyabilmek, Özgür olmak, Kendi amaçlarını seçebilmek, Bağımsız olmak [Kendine saygılı olmak]
Evrenselcilik (Universalizm): Anlayış, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek	Açık fikirli olmak, Erdemli olmak, Toplumsal adalet, Eşitlik Dünyada barış istemek, Güzelliklerle dolu bir dünya, Doğayla bütünlük içinde olmak, Çevreyi korumak [İç uyum]
İyilikseverlik (Benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme	Yardımsever olmak, Dürüst olmak, Bağışlayıcı olmak, Sadık olmak, Sorumluluk sahibi olmak [Gerçek arkadaşlık, Olgun sevgi, Manevi bir hayat, Anlamli bir hayat]
Geleneksellik (Tradition): Kültürel ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık	Alçakgönüllü olmak, Dindar olmak, Hayatın bana verdiklerini kabullenmek, Gelenekler saygılı olmak, İlimli olmak [Dünyevi işlerden el ayak çekmek]
Uyma (Conformity): Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlanması	Kibarlık, İtaatkâr olmak, Anne-babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek
Güvenlik (Security): Toplumun varolan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği	Ulusal güvenlik, Toplumsal düzenin sürmesini isteme, Aile güvenliği, İyiliğe karşılık vermek [Bağlılık duygusu, Sağlıklı olmak]

II.1.3 Değerlerin Özellikleri

Değer kavramının daha iyi anlaşılması ve bu konuda bir farkındalık oluşması açısından değerlerin özelliklerinin de bilinmesi önem arz etmektedir.

Fichter (2006), değerlerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır.

- a) Değerler paylaşılabilir.
- b) Değerler eğlendirme amacı gütmeyenler.
- c) Değerler heyecanla birlikte var olur.
- d) Değerler soyutlanabilirler.
- e) Değerler sosyaldır.
- f) Toplumsal değerler devamlıdır.
- g) Değerler dil ve sembollerle iletilir.
- h) Değerler değişim gösterebilir (Akt:Yazıcı, 2014).

II.1.4 Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi, neyi nasıl yapmamız gerektiğini veya birey olarak değerli olanı anlamamıza yardım eder. Değerler eğitimi toplum, aile, doğa ve kendimiz ile uyumlu olmamızı sağlar. İhtiyaçlarımızı nasıl gidereceğimiz, hedeflerimize nasıl ulaşacağımız noktasında bizlere yol gösterir. Böylece yaşamımızda ortaya çıkan karışıklıklar ve çelişkiler karşısında bizlere yardımcı olur (Baltacı, 2018).

Değerlerin kazandırılmasında eğitim kurumları olan okullar ve özellikle bu kurumlarda verilen eğitim büyük bir öneme sahiptir.

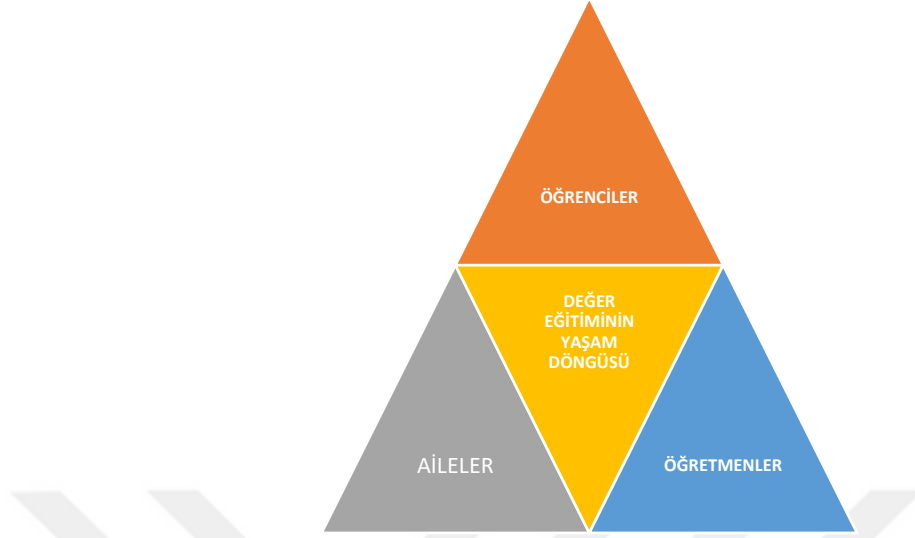
Değerlerin aktarımının yegâne yolu eğitimidir. Değerlerin söz konusu olmadığı bir eğitim düşünülemez. Ancak eğitimin değer aktarımı konusunda problemler yaşaması veya yetersiz kalması bizzat “değerler” konusunda yeni problemlerin oluşması anlamına gelmektedir. Bu sebeple aile, okul, çevre-medya gibi eğitimin aktif faktörleri değer eğitiminin de vazgeçilmez unsurlarıdır. Kişinin yaşamına yön verecek değer merkezli bir yaşamın oluşturulmasında, başta aile olmak üzere diğer bütün paydaş unsurların bu ortak hedefi incelemesi ve buna göre belirli sınırlar dahilinde hareket etmesi kaçınılmaz bir durumdur (Güneş A. , 2015).

Bu bağlamda değerler eğitimi, bireylerin diğer bireylere karşı vermiş olduğu değerleri gösteren bir süreçtir. Buna ek olarak, örgün eğitim yoluyla kendini keşfetme, sistematik ve bilimsel bir şekilde "yaşamın öz ve bilgeliğini öğrenme" şeklinde bir tanım da yapılabilir (Chaitanya, 2017).

Değerleri bireylere kazandırmak için sadece eğitim kurumlarının olması yetmez, bunların ötesinde aile ortamı, arkadaş çevresi, iş ortamı ve diğer ortamlar bireylere kazandırılması gereken değerleri için ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri soysal çevrede ve toplumda bulunan değerleri kazandıkları görülmektedir. Bu durum kendisini ilk olarak aile ortamında göstermektedir. Değerler eğitimin bir süreç olduğu göz önünde bulundurulursa aile ortamından başlayıp eğitim süresi(ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) boyunca ve daha sonrasında meslek hayatı derken aşamalı bir şekilde devam eden bu süreçte bireylere kazandırılması gereken değerleri okul ortamında bütünsel bir biçimde gelişimini sağlayabilmek için değerler eğitiminin eğitim sürecine yerleştirilmesi gerekmektedir.

Değerler eğitimin okul, öğretmen, aile gibi üç önemli ögesi bulunmaktadır. Değerler eğitiminde hedeflenen başarının gerçekleşmesi bu üç ögenin birbiri ile uyumuna bağlıdır. Bu yüzden değerler eğitiminde öğretmenin rol model olması, okul idarecileri, diğer öğretmenler, öğrenciler ve çevre ile birlik ve beraberlik içerisinde olması gerekir (Erkuş, 2012).

Bu bağlamda değerler eğitimin yaşam döngüsüne bakacak olursak; yaşam döngüsünün temel katılımcılarının aileler, öğrenciler ve öğretmenler olduğu görülür. Bu katılımcılar beraber olduklarında ve birlikteliği sağladıklarında tüm insanlık için iyi bir ortam yaratılabilir (Shodhganga, 2019).

Şekil 1:Üçgen Tablosunda Değer Eğitiminin Temel Yaşam Döngüsü

Değerler eğitimi, neyin doğru neyin yanlış neyin güzel veya neyin iyi olduğunu bilerek buna uygun davranışları kazandırma eğitimi şeklinde de açıklanabilir. Çünkü kişinin hedeflerine ulaşabilmesi veya ideal bir yaşam sürebilmesi için doğru değerlere sahip olması bunları düşüncelerinde, davranışlarında gerçekleştirme ve bunu içselleştirme yeteneği ile yakından ilişkilidir. Eğer bu şekilde olursa birey sosyal ve duygusal yönden gelişmiş olur.

Değerler kişilerin duygularını, düşüncelerini ve eylemlerini etkileyerek kendisi de onlardan etkilenir. Bu durumda değerlerin bu kavramlar ile olan ilişkisi karşılıklıdır. Ayrıca eğitim sürecinde öğrencilerin akademik başarısını arttırmaya paralel olarak onları olumlu yönde yetiştirmek de önemli bir hedeftir. Bu sebeple değerler eğitimi öğrencilerin duyguları, davranışları ve düşünceleri üzerinde etkili olarak doğuştan gelen insani nitelikleri açığa çıkarabilir. Böylece bu süreçte değerler eğitimi önemli ve kritik rol üstlenmektedir (Tulunay Ateş, 2017).

II.1.5 Değer Eğitiminin Avantajları

- Öz disiplini geliştirir.
- Stresi ortadan kaldırır.
- Karar verme becerisini artırır.
- Problem çözme becerisi kazanmaya yardımcı olur.

- Doğruluk, samimiyet ve adalet duygusunun gelişmesini sağlar.
- Doğru, güzel ve iyi davranışları pekiştirir.
- Başarılı bir birey olma yolunda rehberlik eder.
- Ben kimim? Sorusu kapsamında bireyin kendisini tanıyarak düzeltmesini sağlar.
- İyi değerlere sahip bir birey olma yolunda yardımcı olur (Shodhganga, 2019).

Bu özelliklerin yanında eğitimin bütün amaçları hedeflere göre şekillenir. Bunun paralelinde değerler eğitimin hedeflerinin;

- Öğrencilerin hem kişisel hem de sosyal hayatlarında sorumlu vatandaşlar olmalarını sağlamak
- İnsani değerlerin daha gerçekçi bir biçimde ve daha geniş anlaşılmasını sağlamak
- Alçakgönüllülük, doğruluk, dürüstlük, iş birliği vb. değerleri geliştirmek ve bu değerlere teşvik etmek
- Özgün ve bağımsız bir düşünce yapısı için bilimsel araştırma ruhunu ve kapasitesini geliştirmek
- Öğrencilerin iyi ile kötü ve doğru ile yanlış arasındaki farkı ayırt etmelerine yardımcı olmak
- Hem bireyin hem de toplumun itibarına saygı göstermek olduğu görülmektedir (Chaitanya, 2017).

Bu genel hedeflerin yanında değerler eğitimin bazı özel hedefleri de bulunmaktadır. Bunlar:

- Öğrencilerin birbirlerinin kültürel farklılıklarını anlamalarına yardımcı olmak.
- Kültürel çeşitliliğin değerlerini öğretirken medyada sunulduğu şekliyle kültürel kalıpları tespit etmede öğrencilere ve öğretmenlere yardım etmek.
- Öğrencilere duyarsız, rahatsız edici, utandırıcı veya zarar verici bir dil kullanmaktan kaçınmalarını öğretmek.

- Öğrencilerin birden fazla bakış açısı, kavramsallaştırma ve davranış benimsemelerine yardımcı olmak,
- Öğrencilerin farklı geçmişlere ve inançlara sahip diğer öğrencilere saygılı ve hoşgörülü olmalarına yardımcı olmak.
- Öğrencilerin sosyal sorumluluğun yerel ve ulusal sınırların ötesine geçtiğini anlamalarına yardımcı olmak (Zajda, 2014).
- Düzgün karaktere sahip bireyler yetiştirmek.
- Ana değerleri özümsemek.
- Çocukların hem kendileri hem de toplum için fayda sağlayacak temel değerleri akademik, sosyal ve psikolojik yönden gelişmelerine fırsat sunacak biçimde kazanmalarını sağlamak.
- Kazanılan değerlerin davranışa dönüşmesine olanak tanımak.
- Değerler eğitiminin okulda ve ailede paralel olarak gerçekleşmesini sağlamak (Baysal, 2013).

Değerler eğitimi, eğitimde yer alan değerlerin aktarılmasının daha güçlü bir şekilde olmasına yardımcı olur. Bu aktarım eğitim programı sayesinde gerçekleşir (Erkuş, 2012). Değerlerin öğrencilere kazandırılması, okullar için hazırlanan öğretim programları sayesinde bir plan doğrultusunda gerçekleşir. Bu sebeple değerlerin kazandırılmasında hazırlanmış etkili bir program önemli yer tutar (Kurtde Fidan, 2009).

II.1.6 Değerler Eğitiminde Kullanılan Yaklaşımlar

Öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlerin daha etkili bir şekilde verilmesi için birbirinden farklı yaklaşımlar, yöntem ve stratejiler tercih edilmekte ve kullanılmaktadır.

Değerler eğitiminde kullanılan yaklaşımların sınıflandırılması yapılırken aşağıda belirtilen maddeler göz önünde bulundurulmaktadır (Meydan, 2014).

- a) İnsanın yapısı ve insanın çevre ve toplum ile olan ilişkisi.
- b) Değerleri kazandırma sürecindeki açıklamalar.
- c) Değerlerin kaynağı hakkındaki düşünceler.

- d) Değerler eğitiminde belirlenen başlıca ve gelecek dönem amaçlar.
- e) Uygulamaya konan yöntemler ve bunların birbiri ile ilişkisi, farklılıkları.

Değerler eğitimi yaklaşımların eğitim sürecinde uygulanması, faaliyetlerin öğrencilerin gerçek hayatları ile ilişkilendirilerek geliştirilmesi ve yürütülmesi değer öğretim sürecini daha kolay hale getirilebilir (Aktepe & Tahiroğlu, 2016).

Değerler eğitimi yaklaşımlarında kullanılan amaç, yöntem, süreç her bir yaklaşımda birbirinden farklı olmasının yanında insancıl bir görüş hakimdir. Bunu bir örnekle açıklamak gerekirse; telkin yaklaşımında birey doğayı tepkisel bir organizma gibi görmekte; analiz ve değer belirginleştirme yaklaşımlarında insan her şeyden önce aktif bir varlık olarak ele alınmaktadır. Ahlaki muhakeme yaklaşımında insanın doğasının aktif ve tepkisel arasında gidip geldiğini savunurken, eylem/davranış öğrenme yaklaşımında birey etkileşimseldir (Neslitürk, 2013). Bu durum aşağıdaki tablo 4’ te gösterilmiştir (Huitt, 2004).

Tablo 4:Değerler Eğitimi Yaklaşımlarının Genel Özellikleri

Yaklaşım	Amaç	Metot
Telkin Yaklaşımı	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilere belli değerleri aşılacak ve özümsetmek • Amaçlanan belli değerleri yansıtmaları için öğrencilerin değerlerini değiştirme 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modelleme 2. Pozitif ve negatif uyarıcı 3. Alternatifleri gözden geçirmek 4. Oyun ve benzetimler 5. Rol oynama
Ahlaki Gelişim Yaklaşımı	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin daha yüksek değerlere dayalı, daha karışık ahlaki muhakeme kalıpları geliştirmelerine yardımcı olmak • Öğrencilerin değer seçimleri için nedenleri tartışmalarını sağlamak 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Küçük grup tartışmalarıyla ahlaki ikilem senaryosu 2. Doğru yanıtı aramadan tartışma düzeylerine bakmak

Değer Analizi Yaklaşımı	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin mantıklı düşünme, değer konuları ve sorularında karar vermelerini sağlamak • Öğrencilerin rasyonel, analitik süreci kullanmalarını sağlamak 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kanıt ve nedenleri kullanmayı gerektiren yapılandırılmış rasyonel tartışmalar 2. Test prensipleri 3. Örnek olay analizi 4. Araştırma ve tartışma
Değerleri Belirginleştirme Yaklaşımı	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin kendi değerlerini ve başkalarının değerlerini fark etmelerini sağlamak • Öğrencilerin değerler hakkında açıkça ve dürüstçe iletişimini sağlamak • Öğrencilere kendi duygu ve değerlerini ölçmeleri için hem rasyonel düşünme hem de duygusal farkındalık kazandırmak 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rol oynama 2. Benzetim 3. Gerçek hayat kesitleri 4. Derinlemesine öz analiz yapma 5. Küçük grup tartışmaları
Edimsel-Davranış Öğrenme Yaklaşımı	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuklara kendi değerlerine dayalı kişisel ve sosyal hareket şansı sağlamak • Çocukların kendilerine yalnızca kendine özel değil, kişisel-sosyal etkileşim içinde olmalarını sağlamak 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analiz ve değerleri belirginleştirmede ki metotlar 2. Okul ve toplum projeleri 3. Grup organize etme ve kişiler arası ilişkileri geliştirme uygulamaları

II.1.7 Değerler Eğitiminin Önemi

Çocukların sosyal ve duygusal yönden gelişmelerini sağlayan değerlerin çocuklara kazandırılması gereklidir. Çünkü sosyal ve duygusal yönden gelişmiş bireylerde değerlerin davranışa dönüşmesi ve tutumlarının olumlu yönde olmasını sağlar. Böylece bu yönlerden gelişmiş bireyler tutum ve davranışlarını daha sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilirler. Ayrıca değerler, hem toplumsal hayatın düzenli

olmasına yardımcı olur hem de akademik ve özel hayatın başarılı bir şekilde sürdürülmesine katkı sağlar (Koç, 2018).

Değerler bireylerin davranışlarını, düşünme biçimlerini, bireysel ve sosyal hayatını şekillendiren ilke olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere değerler, sosyal hayatı düzenleme ve kişiler arasındaki bağı güçlendirme noktasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü değerler bireylerin hedeflerini, ideallerini belirlemelerini ve toplumsal hayatta göstermiş olduğu davranışlarını olumlu yönde şekillendirmelerine yardımcı olur (Güneş, 2015).

İnsanlar için değerler hakkında bilgi sahibi olmak ve bu değerlerle hayatını devam ettirmek önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerlerle beraber yaşayan, değerlere önem veren insanlar mutlu, kişilikli ve ahlaklı yaşama fırsatı yakalarlar. Çünkü değerler hem toplum hem de bireyler için bir kılavuz bir rehberdir. Bu sebepler değerler bireylere karar alma noktasında onları yönlendirerek en doğru ve en iyi olan karar için yol göstericidir (Gereken, 2018).

Bu bilgiler ışığında, insanların günlük yaşantıları, iş hayatı, idealleri ve okul hayatı için belirlediği hedeflere ulaşabilmesi onlara uygun değerlere sahip olunmalıdır. Çünkü değerler hayat devam ederken insanlara yol gösterir ve insanların davranışlarını yönlendirir. Ayrıca değerlerle yönlendirilmiş, değerlerin yol göstericiliği yapmış bir toplumda olumlu tutum ve davranışlar hâkim olur. Bu sayede toplum kendi kendini sosyal olarak kontrol etmiş olur. Böylece kişiler arasında ortaya çıkan sorunlar değerlerin yol gösterici, yönlendirici özelliği sayesinde daha kolay çözülebilir. Bireysel ve toplumsal huzur bu şekilde sağlanabilir.

Bu sebeple değerler ve değerler eğitimi hem birey hem de toplum için büyük bir öneme sahiptir.

II.1.8 Değerler Eğitimi ve Okul

Değerlerin aktarımı konusunda aile ve toplum belli bir yaşa kadar etkisini gösteren temel öğeler olarak öne çıkmaktadırlar. Fakat değer aktarımı konusunda bireylerin yaşamlarında önemli dönüm noktası okul hayatına başlamalarıdır. Böylece

aile ve topluma ek olarak değerleri bireylere kazandırma noktasında yeni bir kaynak da okullar olmaktadır (Bursa & Çengelci Köse, 2017).

Değerlerimizin çocuklarımıza, gençlerimize okullarda öğretilmesi sağlıklı bir toplum oluşması açısından büyük bir öneme sahiptir. Çünkü onlara Matematik, Türkçe gibi dersleri öğretmek, o yönde akademik olarak geliştirmek ne kadar önem arz ediyorsa değerleri de öğretmek, değerleri onlara kazandırmak da o kadar önem arz etmektedir. Öğrenmelerin yalnızca akademik öğrenmelerle sınırlı kalmaması bunun yanı sıra toplumsal değerlerin de kazandırılması, geliştirilmesi için değerler eğitiminin okullarda olması bütünlük sağlaması açısından ayrı bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda okulların akademik hedefler doğrultusunda eğitim öğretimin devam ettirilmesinin yanında vatanseverlik, saygı, dürüstlük, adalet gibi birden fazla duyuşsal hedefleri de bulunmaktadır (Akbaş, 2008).Gün geçtikçe ahlaki erozyona uğrayan bir toplum yapısının oluştuğu bir dönemde okulların bu duruma duyarsız kalması gibi bir durum söz konusu olamaz (Meydan, 2014).Çünkü okulların, okul programında açıkça belirtilen işlevleri yanında belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri önceden belirlenmiş kurallar dahilinde disipline etmek, onların ahlaki yönden gelişmelerine yardımcı olmak ve olumlu karakter sahibi bireyler olarak yetişmelerini sağlamak gibi işlevleri de bulunmaktadır (Akbaş, Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış, 2008).

Powney ve diğerlerine göre (1995) okullarda değerler eğitimi için beş temel ilke bulunmaktadır. Bunlar:

- Öğrenmenin takdir edilmesi
- Kendine saygı ve özen göstermek
- Başkalarına saygı ve özen göstermek
- Ait olma hissi
- Sosyal sorumluluk

Bireylerin bu kriterlere uyumu ile topluma entegrasyonu arasında doğrudan bir ilişki vardır. Uyumun yüksek seviyesi toplumun değerlerine yüksek düzeyde uyum

anlamına gelirken, bunun tersi toplumda uyum ve yabancılaşma eksikliği anlamına gelir. Birey hayatlarını toplumla uyum içinde sürdürmek için değerleri öğrenmeli ya da değerler hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Kişisel çabalar öğrenme değerleri için yeterli olmadığından, eğitim kurumlarının bu sorumluluğu alması beklenir (Tay, 2013).

Bu bilgiler ışığında okulların değerler üzerine kurulmuş bir öğrenme ve yaşama alanına sahip olduğu söylenebilir. Çünkü değerler, insanların davranışları, düşünceleri ve tercihlerinde etkili olmaktadır. Burada ortaya çıkan önemli bir nokta ise her bireyin veya her toplumun kendine has değerleri olduğu gibi her okulun da kendine has değerleri bulunur veya zaman geçtikçe bu değerleri meydana getirir (Turan & Aktan , 2008).

Günümüzde değerler eğitime ve değerlerin bireylere kazandırılmasında çok fazla önem verilmektedir. Özellikle geçmişte çocuklara değerler aile tarafından verilmiş ve böylece çocuklar okula başladıklarında belli bir değer sistemi ile okula başlamış olurdu. Ancak şimdilerde ise değer kazandırma noktasında aileler ya yetersiz kalıyor ya da çocuklarına değerleri aktarmada fayda sağlayamıyorlar. Böylece toplumda değerleri ile uyumsuz bir gençlik oluşuyor. Bu nedene bağlı olarak değerlerin sistemli ve düzenli bir şekilde aktarılması ihtiyacı doğar. Bu ihtiyacı da giderecek (olan ise) kurumlar eğitim kurumu olan okullar ve o okullarda görevli öğretmenlerdir. Okullar ve öğretmenler sahip oldukları özellikler ve programlar ile değerlerin aktarılması sürecinde etkilidir. Çünkü okullar sadece öğrencilere bilgilerin öğretildiği yer değil, aynı zamanda o toplumda sahip olunan değerlerin de kazandırıldığı mekanlardır.

II.2 Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerler

Devlet tarafından kurulan okullar hayatımızda önemli bir yere sahip olmakla birlikte büyük bir aile ortamı sağlar. Bu sayede gelecekte toplumu ayakta tutacak olan karakter, duygu ve düşünceler okullarda gelişir. Çocuk hayatını sürdürdüğü toplumun kültürü, tarihi ve kurumları hakkında bilgi sahip olur. Böylece kendini yarınlara ve hayata hazırlar. Bu süreçte öğrencilere kazandırılacak bilgilerin ve

becerilerin önemli bölümü okullarda okutulan Sosyal bilgiler dersi ile aktarılmaktadır (Keskin, 2010).

Doğanay (2011)' e göre değerlerin eğitim sürecinde kazandırılması gereken bir alan olduğu planlanmamıştır. Bu yüzden hem eğitim hem de sosyal bilgiler dersi için değerler eğitimine gereken önem verilmemiş ve uygulanmakta olan programda kendisine yer verilmemiştir. Ancak sosyal bilgiler eğitimi, doğal olarak bireylerin toplumsal hayatlarında ihtiyacını hissettikleri bilgi, beceri, değer ve algıların duyuşsal olarak gelişmesine yardımcı olarak kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Sosyal bilgiler toplumda var olan değerlerin neler olduğu ve bunların çevre ile olan ilişkilerinde bireyleri nasıl yönlendirdiği konusunda farkındalık oluşması noktasında yardımcı olmaktadır (Acun, Yücel, Önder , & Tarman , 2013).

Sosyal bilgiler dersinin içerik açısından tarihi olması, birbirinden farklı kültürleri ve bu kültürlerin hayat mücadelesini anlatması açısından bakıldığında bu dersin aslında bir değerler eğitimi dersi olduğu söylenebilir. Ayrıca bu dersin birbirinden farklı birçok disiplin ile yakından ilişkili olması istenen değerlerin öğretimini daha zengin kılabilir (Kan, 2010).

Sosyal bilgiler dersinin sosyal hayatın bilgi, beceri, tutum ve değerlerini öğrencilere aktarma amacı taşıyan bir ders olması sebebiyle değerler eğitiminde önemli işlev ve roller taşımaktadır (Yaşar & Çengelci, 2012).

Sosyal bilgiler dersinin ilk amacı vatandaş yetiştirmedir. Bu amaç göz önüne alındığında bu dersin çok önemli olduğu görülmekte ve bu derste değerler eğitimine önem verilmesi gerekmektedir. Çünkü iyi vatandaş yetiştirmek için en başta milli değerlerini özümsemiş, barış, demokrasi insan hakları gibi evrensel değerlere destek veren bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan sosyal bilgiler dersinin değerler eğitimi açısından önemli olduğu yadsınamaz (Kan, 2010). Bu doğrultuda 2005 yılında uygulamaya konan ilköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitimine yer verilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda sosyal bilgiler programında değer; toplumsal bir grubun veya toplumun kendi varlığını, birliğini ve devamını yaşatmak için o toplumdaki bireylerin büyük bir bölümü tarafından doğru ve gerekli

olduğu kabul edilmiş ortak görüş, amaç, temel etik kurallar ya da kanaatler olarak tanımlanmaktadır (Aktepe & Tahiroğlu, 2016).

Sosyal bilgiler öğretim programının genel amaçlarına bakacak olursak, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri doğrultusunda öğrencilerin aşağıda verilen değerleri kazanmaları gerekmektedir. Belirtilen amaçlar içerisinde değerler de kendisini göstermektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Milli Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- a) Toplumun özgür bir üyesi olarak bireysel özellikleri ile birlikte millî, manevî ve evrensel değerlerin farkına vararak erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
- b) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak hak, özgürlük ve sorumluluklarının bilincinde, demokratik hayata etkin bir şekilde katılarak karşılaştığı sorunlara barışçıl çözümler üreten, yaşamın her alanında hoşgörü ve uzlaşma kültürünün oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayan bireyler olmaları,
- c) Yaşadığı çevre ve dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyıp insan ile çevre arasındaki etkileşimi coğrafi sorgulama becerilerini kullanarak açıklamaları,
- d) Ekonomi okuryazarı olarak ekonomik kaynakların sürdürülebilir ve verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik bilgi, beceri ve tutum sahibi olmaları,
- e) Türk kültürünü oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
- f) Küreselleşmenin toplumsal, ekonomik, politik, kültürel ve ekolojik alanlardaki etkileri hakkında bilgi sahibi olarak dünyadaki karşılıklı etkileşimin farkına varmaları ve insanlığa faydalı olma bilincine ulaşmaları,
- g) Teknolojinin toplumsal ihtiyaçlardan doğduğunu ve toplumları etkilediğini kavramaları, doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
- h) Vatandaşlık yeterliliklerinin gereği olan temel bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır (MEB, 2015).

Bu maddeler incelendiğinde; erdemli olma, özgürlük, demokrasi, barış, hoşgörü, milli bilinç, kültürel miras, doğruluk, güven, vatandaşlık gibi değerlerin var olduğu görülmektedir.

Toplumsal hayatın düzenli bir şekilde sürdürülmesi için değerlerin içselleştirilmesi gerekir. Sosyal bilgiler dersinin şahsi değerlerden daha fazla genel değerleri oluşturma noktasında etkisi vardır. Bu ders özellikle etik değerlerin öğretilmesi hakkında birçok imkân sunar (Kan, 2010). Bu imkanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

İkna: Tercih edilen, beklenen davranışları güçlendirmeye yardım eder.

Aydınlatma: Öğrencilerin sahip oldukları değerler konusunda farkındalık oluşturmalarında etkili olur.

Ahlaki değerlendirme: Öğrencilerin, kendi davranışlarına yönelik etik ilkeler geliştirmesinde yardımcıdır.

Değerler analizi: Öğrencilerin, değerlerle ilgili problemleri özenli ve ayırt edici bir biçimde çözümlenmelerine yardım eder (Suh ve Traiger, 1999; Akt: Kan, 2010).

Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi, toplumsal hayatta önemli etkileri olan bir ders olarak öne çıkmaktadır. Bu ders, öğrencilere milli, manevi, kültürel değerleri kazandırma; demokrasi, vatandaşlık, adalet, barış gibi değerlere sahip bireyler yetiştirme sürecinde önemlidir. Ayrıca insanların yaşamlarını sürdürdükleri toplumda, sosyal çevrede, okulda veya aile içinde bu değerleri kazanmış olmaları gerekmektedir.

II.2.1 Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Değerler

2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yapılan değişiklikler arasında değerler de bulunmaktadır. 2005 yılındaki sosyal bilgiler öğretim programında yer alan bazı değerlerin 2017 öğretim programına olduğu haliyle aktarılmasının yanında; hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme ve temizlik değerlerinin çıkarılıp yerlerine eşitlik ve tasarruf değerleri eklendiği görülmektedir. Bu duruma bağlı olarak 2005 yılında programda bulunan değer sayısı 20' den 18' e düşmüştür. Bu durum tablo 5' te ve tablo 6' da gösterilmiştir.

Tablo 5:2005 Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler

Aile Birliğine Önem Verme	Estetik
Adil Olma	Hoşgörü
Bağımsızlık	Misafirperverlik
Barış	Sağlıklı Olmaya Önem verme
Özgürlük	Saygı
Bilimsellik	Sevgi
Çalışkanlık	Sorumluluk
Dayanışma	Temizlik
Duyarlılık	Vatanseverlik
Dürüstlük	Yardımseverlik

(MEB, 2018).

Yukarıdaki tabloda vurgulu bir şekilde belirtilen değerler 2017 sosyal bilgiler öğretim programında yer almamaktadır. 2005 sosyal bilgiler öğretim programında tabloda da görüldüğü üzere toplam 20 değer bulunmaktadır.

2017 de yapılan değişikliklere bağlı olarak 2017 sosyal bilgiler programındaki değerler ise tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: 2017 Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler

Adalet	Estetik
Aile Birliğine Önem Verme	Eşitlik
Bağımsızlık	Özgürlük
Barış	Saygı
Bilimsellik	Sevgi
Çalışkanlık	Sorumluluk
Dayanışma	Tasarruf
Duyarlılık	Vatanseverlik
Dürüstlük	Yardımseverlik

(MEB, 2018).

Yukarıdaki tabloda vurgulu bir şekilde belirtilen değerler 2005 sosyal bilgiler öğretim programında yer almamaktadır. 2017 sosyal bilgiler öğretim programında tabloda da görüldüğü üzere toplam 18 değer bulunmaktadır.

Bu değişim sonrasında 2017 sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerin sınıf düzeylerine göre dağılımı tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: 2017 Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerlerin Sınıflara Göre Dağılımı

Öğrenme Alanı	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf
Birey ve Toplum	Saygı Sorumluluk	Bilimsellik Aile birliğine önem verme Sorumluluk	Dayanışma Yardımselik	Özgürlük Sorumluluk
Kültür ve Miras	Aile birliğine önem verme Kültürel mirasa duyarlılık Vatanseverlik	Estetik Kültürel mirasa duyarlılık	Kültürel mirasa duyarlılık	Kültürel mirasa duyarlılık
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Doğal çevreye duyarlılık	Doğal çevreye duyarlılık Dayanışma	Vatanseverlik Doğal çevreye duyarlılık	Özgürlük
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Sorumluluk Tasarruf	Sorumluluk	Vatanseverlik Doğal çevreye duyarlılık Sorumluluk	Dürüstlük Dayanışma Çalışkanlık
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Bilimsellik Doğal çevreye duyarlılık	Dürüstlük Çalışkanlık Bilim Etiği	Bilimsellik	Özgürlük Bilimsellik
Etkin Vatandaşlık	Sorumluluk Bağımsızlık	Özgürlük Bağımsızlık	Eşitlik	Barış
Küresel Bağlantılar	Kültürel mirasa duyarlılık Saygı	Kültürel mirasa duyarlılık	Kültürel mirasa duyarlılık	Barış Saygı

(Çelikkaya & Kürümlüoğlu, Yeni Sosyal Bilgiler Programında 4. ve 5. Sınıfta Kazandırılması Hedeflenen Değerlere İlişkin Kazanımların İçeriğe Yansımaları, 2018).

II.3 İlgili Araştırmalar

II.3.1 Yurtdışında Yapılan alışmalar

Thornberg (2008)'in deydaptığı çalışmasının amacı, öğretmenlerin değer eğitimi uygulamalarına ilişkin algılarını ve bu konudaki profesyonellik derecelerini araştırmaktır. Yapılmış olan bu araştırmada 13 öğretmenle yapılan nitel görüşmeler karşılaştırmalı bir analizle yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ğretmen görüşlerine göre, değerler eğitimi;

- a) oğunlukla reaktif ve plansızdır,
- b) ğrencilerin okuldaki günlük davranışlarına odaklanarak günlük okul hayatına dahil edilir,
- c) Kısmen veya çoğunlukla bilinçsizce yapılır,

Ayrıca; ğretmenler arasında değerler eğitimi alanında mesleki bilgi eksiklikleri görünmektedir.

Leming (2006)'in çalışmasında ahlaki / değerler eğitimi yaklaşımlarının ğretim programı etkinliği üzerine yapmış olduğu araştırmada değerlerin açıklanması ve ahlaki gelişim olmak üzere iki yaklaşımı incelemiştir. Bu araştırma için 59 çalışmayı incelemiş ve bu çalışmaların genel olarak 33 tanesinin değer açıklamasına, geri kalan 26 tanesinin de ahlaki gelişime odaklandığı belirlenmiştir. Değerlerin daha net bir biçimde ortaya çıkarılma konusundaki araştırmalar, potansiyel müfredat etkinliği ile ilgili olarak çok az güven verildiğini veya hiç güvence altına alınmadığını göstermiştir.

Nart (2017)' in müzik eğitimi ile değerler eğitiminin birbiri ile bağlantısı ve kültürel değerlerin aktarımı konusunda yapmış olduğu tarama modelinde betimsel yöntem izleyerek yapmış olduğu araştırma sonucunda müzik eğitimi ile değerler eğitimin en önemli görevinin ortak kültürel değerlerin aktarımı sayesinde kişilerin karakterinin olumlu yönde değişmesine bağlı olarak sosyal hayatının da aynı yönde etkilendiği görülmektedir. Ayrıca değerler eğitiminde müzik eğitiminin etkisi bulunmaktadır. Bunların yanında değerler eğitimi için seçilecek uygun ocuk

şarkıları ile değerler daha kolay kazandırabilir. Müzik eğitimi ile hem toplumsal hem de insani değerler kolay bir şekilde aktarılabilir.

Kaur (2015) çocuğun ahlaki eğitimini, sorumluluk tahsisine verilen kritik öneme dayalı olarak inceleme amacı taşıyan araştırmasında “Çocuğa ahlaki eğitimini kim veriyor, ortak bir sorumluluk mu yoksa bir kurumun tek sorumluluğu mu?” sorusuna cevap aramıştır. Sonuç olarak çocuklara ahlaki eğitimi verecek tek kişilerin okullardaki öğretmenler olmadıkları, aynı zamanda ailelerin de çocukları ahlaki yaşantının etik öneme sahip olduğunun farkına varmalarında büyük bir etken olduğu görülmüştür.

Lisievi ve Andronie (2016) çalışmalarında, Romen eğitiminde kullanılan geleneksel ahlaki eğitim yöntemlerine karşı, değer açıklama tekniklerinin etkinliği üzerine öğretmen algıları ortaya koymayı, öğretmenlerin motivasyonunu ve öğrencilerin ahlaki eğitimi daha etkili kılmaya katılma durumlarını belirlemeyi amaçlar. Bu amaç doğrultusunda nitel analiz yönteminin kullanıldığı araştırmada öğretmenlerin algılarını ve yargılarını, ahlaki eğitimi geliştirme motivasyonunu ve ayrıca sınıfta eğitim aldığı beş değerlendirme tekniğinden birini seçip kullandıktan sonra ilgili görüş ve önerileri ortaya konmuştur. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin hangi teknikleri kullanmaya karar verdiklerini, kararlarının altında yatan gerekçeleri hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin teknikleri, duygularını ve öğretmenlerin ve öğrencilerin bu tür teknikleri gelecekte kullanmak için motivasyonlarını etkilediğine dair bulgular elde edilmiştir. Bulgulara bakıldığında öğretmenlere göre mevcut geleneksel ahlaki eğitim yöntemlerinin işe yaramamaktadır. Öğretmenler değer açıklama teknikleri konusunda uzman olup teknikleri başarılı bir şekilde uygulamaktadırlar. Aldıkları eğitim programlarına değer verirler ve ahlaki eğitim konusunda yeni bilgi ve beceriler edinmeye isteklidirler. Ahlaki eğitimi daha etkili hale getirmek için programların uygulanmasında gerçek bir kaynaktırlar. Hem öğretmenler hem de öğrenciler için, değer açıklama tekniklerinin kullanılması öğrenme ortamını daha eğlenceli ve motive edici hale getirir.

Thapliyal, Bisht ve Dhatt (2015) çalışmalarında değer eğitimini, mevcut okul programında okul eğitimi programının çok önemli bir parçası olarak görmüşler ve bu

doğrultuda değer eğitimi programının ortaokul öğrencilerinin değer yönelimi üzerindeki etkisini bulmak için, bir okulun 8. sınıf öğrencileri üzerinde deneysel bir çalışma yapmışlardır. Yapılan bu çalışmada yarı deneysel vaka çalışması tasarımı kullanılmıştır. Bu program kapsamında, altı temel değer (Samimiyet, Alçakgönüllülük, Cesaret, Sorumluluk, Sevgi ve Özgürlük) için içerik geliştirilmiştir. Geliştirilen içerikler Temmuz 2014' ten Kasım 2014'e kadar beş ay boyunca uygulanmıştır. Programın başında ve sonunda bir giriş, iki tane de sonuç dersi alınmıştır. Bu seçilen haftada toplam 21 ders haftada 2 ders olarak verilmiştir. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Delhi, Vidya Bharti Senior Ortaokulu 8 sınıfından 76 öğrenci oluşturmuştur. Bu Değer Eğitim Programında incelenen öğrencilerin Bilgi, Anlama, Uygulama ve Yansımaları üzerindeki etkisini değerlendirmek için 13 açık uçlu sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular şunlardır: Elde edilen değerlerin yüzdesi Düşük (%11,84), Normal (% 44,74) ve Yüksek (% 43,42); örneklem ortalaması ile grubun ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

II.3.2 Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Eren (2018) tarafından yapılan çalışmada amaç, okul öncesinde değerler eğitimi program, öğretmen, öğrenci ve velilerin görüşleri doğrultusunda incelemektir. Bu amaca yönelik yapılmış olan araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Zonguldak ilinde görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni ve 105 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yönteminin yapıldığı çalışmada veri toplama aracı olarak katılımcıların demografik bilgilerini de içeren yarı yapılandırılmış öğretmen ve veli görüşme formları oluşturulmuştur. Görüşme formlarından elde edilen verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre; eğitim programında değerler eğitime ilişkin etkinliklerin yetersiz olduğu, okul öncesinde değerler eğitimin önemli olduğu, değerler eğitimi konusunda velilere eğitim verilmesi gerektiği, MEB programının geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Velilere göre ise okullarda değerler eğitime çok fazla önem verilmemektedir. Ayrıca öğretmenlere

göre öncelikle sevgi, saygı ve paylaşıma yönelik; velilere göre ise evde problem çözmeye dayalı ve davranış kazandırmaya ilişkin değerlerin öğretilmesi talebi bulunmaktadır.

Yıldırım ve Çalışkan (2017) makale çalışmalarında 2005 ile 2017 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerler ve değerler eğitimi ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini incelemiştir. Bu doğrultuda 45 sosyal bilgiler öğretmeni ile yürütmüş oldukları çalışmada veri toplama aracı olarak 15 sorudan oluşan görüşme formu ve yazılı form kullanılmıştır. Formlardan elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenerek yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda; öğretmenlerin genel olarak sosyal programları hakkında bilgi sahibi olduğu, programdaki değerleri inceledikleri ve bazı öğretmenlerin ilgili alanda yapılan akademik çalışmalarını takip ettikleri anlaşılmıştır. Yine öğretmenlere göre değerler eğitimi gerekli ve önemlidir. Son olarak sosyal bilgiler dersinin bir değerler eğitimi dersine vurgu yapıldığı sonucuna varılmıştır.

Öğretici (2011)'de yapmış olduğu yüksek lisans tezinde, ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde uygulanan duyarlılık ve sorumluluk değerlerinden yola çıkarak, değerler eğitiminde etkinlik temelli uygulamaların etkisini araştırmıştır. Bu amaca yönelik olarak bir devlet okulunda 6. sınıf öğrencilerinden 21 öğrenci ile çalışmasını devam ettirmiş ve bu sürece araştırmacı öğretmen olarak katılmıştır. Araştırma nitel araştırma deseni olan temellendirilmiş desen ile yapılmış olup veri toplama ve veri analizi birlikte yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak söylem ve temalar oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda ise duyarlılık ve sorumluluk değerlerine etkinliklerin bu değerlere yönelik farkındalığı artırdığı görülmüştür. Bu durumun aksine mevcut olan değerler eğitimi uygulamalarının yetersiz, ders kitapları ile program yapısının değerler eğitimi uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Karacan (2018) yapmış olduğu çalışmada ortaokul sosyal bilgiler dersi 5. sınıf öğretim programı ve ders kitaplarında yer alan milli ve evrensel değerlerin nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlemek ve 5. sınıf öğrencilerine verilecek değer eğitiminin önemini ve gerekliliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaç için

sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı Anadol Yayıncılık tarafından 2018 yılında basılmış ve halen kullanılan kitap seçilmiş olup doküman incelemesine tabi tutulmuştur. Yapılan inceleme sonucunda milli, evrensel değerlerin programın tamamına yerleştirilmeye çalışıldığı ve farklı öğrenme alanlarında farklı değerlere yer verildiği görülmüştür.

Yalar (2010) doktora çalışmasında, Sosyal Bilgiler Programında yer alan değer eğitimiyle ilgili öğretmen görüş ve önerilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaca yönelik olarak Diyarbakır ilinde görev yapan 320 sosyal bilgiler öğretmeni ile çalışmasını yürüttüğü bu çalışmada hem nicel hem de nitel yöntemleri birlikte kullanıldığı karma yöntemi tercih etmiştir.

Araştırmanın nicel verilerin analizinde yüzde, frekans ve kay kareden faydalanmış; nitel kısımda ise içerik analizinden yararlanmıştır. Yapmış olduğu bu analizler sonucunda ise;

- Öğretmenler kitle iletişim araçlarında yer alan şiddet ve saldırganlık içeren uygulamaların değerler eğitimi üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca okulda verilen değerler eğitimin aile ortamında ve toplum içinde yeteri kadar pekiştirilmediği görüşü hakimdir.
- Öğretmenler değerler eğitimi dersini göreve başlanmadan alınması gerektiğini düşünmektedirler.
- Etkili bir değerler eğitimin olabilmesi için her türlü görsel -işitsel araç gereç eksikliğinin giderilmesi gerektiği konusunda öğretmenlerin ayrı görüşe sahip olduğu görülmektedir.
- Ayrıca; erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre değerleri kazandırmada görsel-işitsel araçları daha olumlu kullandıkları görülmüştür.

Batmaca (2016) yüksek lisans tez çalışmasında sınıf öğretmenlerinin 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan değerlerin öğretimine ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda 2014-2015 eğitim öğretim yılında Kars ili merkez ilçesinde 20 ilkokulda görev yapan 95 öğretmenle çalışmasını yürütmüştür. Veri toplama aracı olarak uzman görüşü alınarak oluşturulmuş soru formu ve anket kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan bulgulara göre öğretmenlerin

cinsiyet, mezuniyet, mesleki kıdem ve değerler eğitime yönelik eğitim alıp almama durumlarına göre değerler öğretimine yönelik anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerine göre değerler eğitimi etkinliklerinde geleneksel yaklaşımlara ve öğretim metot- tekniklerine, sorumluluk değerine diğer değerlerden daha fazla önem verildiğinin, ölçme değerlendirme sürecinde gözlem yoluyla belirlendiği görülmüştür. Sınıf rehber öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun değerler eğitimi ile ilgili pano oluşturmadıkları, mevcut programda yer alan değerlerden “Bilimsellik”, “Bağımsızlık” ve “Türk Büyüklerine Saygı” değerlerinin sınıf seviyelerine uygun olmadığı, değer öğretiminde de en fazla “Anlatım (Telkin, Öğüt Verme)” ve “Örnek Olay” yöntemlerini kullandıkları ve değerlerin öğretim sürecinde “Atasözleri ve Özlü Sözleri” büyük oranda yer verdikleri görülmüştür.

Varol (2013) yüksek lisans tez çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler derslerindeki değerler eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerini ve bu öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki farkındalıkları, etkinlikleri hangi yaklaşımlar, yöntem ve teknikler ile yaptıkları, değerleri aktarma biçimleri ve aktarılan değerleri nasıl ölçüp değer biçtiklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda; araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel yöntemi tercih etmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile verileri toplamıştır. Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında Ankara ili Keçiören ilçesinde görev yapan 31 öğretmen ile sürdürülmüştür. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yapılmıştır.

Araştırmada ulaşılan bulgulara göre;

Sosyal bilgiler öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda yeteri kadar bilgili olmadıkları ve bu konuda hizmet içi eğitim faaliyetlerinin sayısının artırılması gerektiği tespit edilmiştir.

Ayrıca elde edilen verilere göre sosyal bilgiler programına göre sorumluluk değerine ilişkin uygulamaların en fazla, barış ve dayanışma değerlerine ilişkin uygulamaların ise en az olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin değerleri kazandırmada en çok tercih ettikleri yaklaşım değer açıklama yaklaşımı, en az tercih ettikleri yaklaşım ise telkin yaklaşımıdır.

Öğretmenlerin değerler eğitimi etkinliklerinde örnek olay incelemesi, yaratıcı drama, problem çözme, iş birliğine dayalı öğrenme ve gezi gözlem yöntemlerini tercih ettikleri görülmektedir.

Öğrencilere aktarılan bu değerlerin ölçme ve değerlendirme aşamasında ise gözlem, aile ile görüşme, örnek olay incelemesi ve tartışma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Can (2008) yüksek lisans tez çalışmasında, dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimine yönelik yapılan etkinliklere ilişkin düşüncelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmasını 2007-2008 eğitim öğretim yılında Ankara ili Çankaya ilçesinde görev yapan 120 sınıf öğretmeni ile sürdürmüştür. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan anket ve görüşme formu kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde betimsel analiz; nicel verilerin analizinde ise frekans(f), yüzde(%), aritmetik ortalama(\bar{X}) ve standart sapma(s) hesaplamaları, t testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel sonuçlarına göre;

- Öğretmenlerin değerler eğitimi etkinliklerine yönelik en fazla sorumluluk değerine ilişkin uygulamalar yaptıkları belirlenmiştir.
- Değerler eğitiminde telkin, model olma, empati kurma ve değer aydınlatması yaklaşımlarının kullanıldığı görülmekle beraber değerler analizi ve ahlaki muhakeme yöntemlerinin kullanılmadığı görülmüştür.
- Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde değerlerin aktarılması sürecinde gözlem, örnek olay, tartışma, soru-cevap ve veli görüşme yöntemleri ile öğrencilerin değerleri ne kadar kazanıp kazanmadıklarını belirlemektedirler.

- Öğretmenlerin değerler eğitiminde en çok kullanılan yöntemler iş birliğine dayalı yöntem ile yaratıcı drama yöntemidir.

Araştırmanın nicel sonuçlarına göre;

- Değerler eğitimi uygulamalarına yönelik öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır.
- Değerler eğitimi uygulamalarına yönelik öğretmenlerin eğitim durumlarına, kıdemlerine göre manidar düzeyde farklılık gözlenmemiştir.
- Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların başarı durumlarına göre öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarına yönelik manidar bir fark yoktur.

Kurtdede Fidan (2013)' de yapmış olduğu makalesinde amaç, sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin değer eğitimi konusundaki düşüncelerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan 206 öğrenci ile yürüttüğü çalışmada değer öğretiminde kullanılan etkinlikler ve değer öğretimine ilişkin görüşler ölçeği ile verileri toplamıştır. Araştırma sonucunda ise değer öğretiminde; değerleri öğretmek için onları yaşamak gerektiği, değer öğretiminin bilgi öğretimi kadar önem taşıdığı görülmüştür. Ayrıca derslerin bilgi temelli olması ve bireylerin değerlere verdikleri anlamların farklı olmasına bağlı olarak sorunların yaşandığı, değer öğretiminde öğretmenin ve öğrenmenin etkisini düşürmektedir.

Baş, Taşkiran ve Bulut (2016) makale çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitimi hakkındaki düşüncelerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaca yönelik 2013-2014 eğitim öğretim yılında Elâzığ ilindeki devlet okullarında görev yapan 51 sosyal bilgiler öğretmeni ile çalışmayı sürdürmüşlerdir. Bu çalışma için veri toplama aracı olarak birinci bölümü sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik bilgilerinin bulunduğu kişisel bilgiler; ikinci bölümü sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin düşüncelerini içeren 22 maddelik anket ve üçüncü bölümü öğretmenlerin en çok önem verdiği on değeri

sıralamaları istenen açık uçlu sorudan oluşan 3 bölümden oluşmaktadır. Verilerin analizinde SPSS istatistik programı kullanılmış ve yüzde, frekans, ortalama ile t testi ve ANOVA ile çözümlenmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda değerler eğitiminde okul ile aile arasında iş birliğini kurulması gerektiği, okulda bulunan tüm paydaşların birlikte hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca yüksek öğretim kurumlarında değerler eğitiminin eksikliği olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en çok önem verdikleri değerler ise hoşgörü, saygı, dürüstlük, adalet ve sevgi olarak ön plana çıkmıştır.

Çelikkaya ve Kürümlüoğlu (2018) tarafından yapılan araştırmada 2017 sosyal bilgiler öğretim programında 4. ve 5. sınıfta yer verilen değerlerin kazanımlarla ilişkilendirilme durumu ve bu değerlerin sosyal bilgiler kitaplarında yer verilme durumu incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi şeklinde olup inceleme sonucunda elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda değerler eğitimi ile en çok temanın 4. sınıfta verildiği ve bu değerlerin en fazla bilimsellik, en az ise saygı değeri olduğu görülmüştür. 5. sınıflarda ise en fazla kültürel mirasa duyarlılık, en az ise dayanışma değeri vurgulandığı görülmüştür.

Balcı ve Yanpar Yelken (2013) çalışmalarında ilköğretim sosyal bilgiler programında bulunan değerler ve değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek istemişlerdir. Bu amaca yönelik 2006-2007 eğitim öğretim yılında Mersin ilinde 24 farklı okuldan 152 sınıf ve sosyal bilgiler öğretmeninin katıldığı bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanmışlardır. Uygulama sonucunda elde edilen bulgulara göre programda yer alan değerlerin hepsinin ayrı bir öneme sahip olduğu ve **“adil olma”, “barış, dürüstlük”** ve **“duygu ve düşünceye saygı”** değerlerinin ise önem derecesinin daha fazla olduğu görülmüştür. Öğretmenlere göre değerler eğitiminde örnek olay incelemesi yönteminin en etkili yöntem, geleneksel telkin yönteminin ise en az etkili yöntem olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca değerler eğitiminin en çok söz konusu olan dersin sosyal bilgiler dersi olduğu ve rehberlik ve psikolojik danışma ara disiplin en çok ilişkili olduğu bölüm olarak görülmektedir. Bunların yanında öğretmenlere göre

değerler eğitiminde sorun kaynağının ilk sırasında ailenin sosyal, kültürel ve ekonomik durumu olduğu görülmekte olup bu durumun çözülmesi için ise çocuğa değerli olduğunun farkına vardiırılması gerektiği önerisi ilk sırada yer almaktadır.

III. BÖLÜM

III.1 YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırma sürecine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

III.1.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma değişen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimi hakkındaki öğretmen görüşleri doğrultusunda 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimi incelemeye dayalı nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Şimşek & Yıldırım, 2013).

III.1.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Sivas ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Sivas ilinde kadrolu olarak görev yapmakta olan 31 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur.

Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasını sağlayan bir örnekleme yöntemidir. Kolay ulaşılabilir durum örneklemesinde zaman, para ve işgücü açısından kaybı önlemeyi amaç edinen bir yöntemdir. Bu yöntemde amaç araştırmacının kolayca ulaşabileceği bir örneklemden verileri toplamak şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016).

Araştırmanın çalışma grubuna betimsel bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8:Katılımcıların Demografik Bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	13	41,94
	Erkek	18	58,06
Yaş	20-25 yaş	3	9,67
	26-30 yaş	9	29,04
	31-35 yaş	13	41,94
	36 ve üzeri	6	19,35
Öğrenim Durumu	Lisans	31	100
Kıdem Yılı	1-5 yıl	8	25,80
	6-10 yıl	20	64,51
	11-15 yıl	1	3,23
	16-20 yıl	1	3,23
	21 yıl ve daha fazla	1	3,23
Eğitim Alma Durumu	Evet	1	3,23
	Hayır	30	96,77

Tablo 8' e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 13' ü kadın, 18' i erkektir. Öğretmenlerin yaş aralığına göre dağılımı; 3 öğretmen 20-25 yaş aralığında, 9 öğretmen 26-30 yaş aralığında, 13 öğretmen 31-35 yaş aralığında ve 6 öğretmenin yaşının ise 36 ve üzerinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğrenim durumlarına bakıldığında araştırmaya katılan tüm öğretmenler lisans mezunudur. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre dağılımları; 8 öğretmen 1-5 yıl kıdem aralığında, 20 öğretmen 6-10 kıdem aralığında, 1 öğretmen 11-15 kıdem aralığında, 1 öğretmen 16-20 kıdem aralığında ve 1 öğretmen de 20 yıl ve daha fazla kıdeme sahiptir. Ayrıca tablodaki verilere göre araştırmaya katılan öğretmenlerin değerler eğitimi ile eğitim alıp almama durumları ise 1 öğretmenin eğitim almış olup geriye kalan 30 öğretmen ise değerler eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitim almamışlardır.

III.1.3 Verilerin Toplanması

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin, değişen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimi hakkındaki görüşlerini almak için yarı yapılandırılmış görüşme

formu ile öğretmenler hakkında bilgi almak için de kişisel bilgi formu kullanılmış ve veriler toplanmıştır.

Görüşme, bir araştırmacı tarafından sorular sorulmasını ve sonunda görüşme yapılan kişilerden cevaplar alınmasını sağlayan bir araştırma modelidir. Görüşmeler sosyal araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Yaygın olarak kullanılan görüşmeler; yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üçe ayrılır (Yılmaz, 2015).

Yarı yapılandırılmış görüşme hem sabit seçenekli yanıtlamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştiren bir yöntemdir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016). Görüşmeci, konu ile ilgili başlıkların kontrol listesini, varsayılan ifadeleri ve soruların sırasını sunan bir rehberle sahiptir. Fakat genellikle ifadelerin ve soruların sırası görüşmenin seyrine göre şekillenebilmektedir. Ayrıca görüşmeye katılan kişinin söylediklerini devam ettirebilmek için planlanmamış sorular da sorulabilmektedir (Yılmaz, 2015).

Verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formunun hazırlanması sürecinde ilgili alan yazını taranarak bu alanda yapılmış araştırmalar incelenmiş ve görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu için uzman görüşü alınmış, dil ve anlatım yönünden Türkçe öğretmenin incelenmesine sunulmuş ve sosyal bilgiler öğretmenlerinden oluşan birbirinden bağımsız on öğretmene uygulanmış sonrasında da gerekli düzeltmeler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

III.1.3.1 Veri Toplama Süreci

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin değişen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimi hakkındaki görüşlerinin alınması için görüşme formunun hazırlanması ve verilerin toplanması aşaması aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 9: Görüşme Formunun Hazırlanması ve Veri Toplama Süreci

Yapılan İşlemler	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs
İlgili Literatürün Taranması								
Görüşme Sorularının Hazırlanması								
Dil ve Anlatım Yönünden Soruların İncelenmesi, Uzman Görüşü Alınması								
Pilot Uygulamanın Yapılması ve Görüşme Formunun Uygulanmaya Hazır Hale Getirilmesi								
Katılımcılarla Görüşmelerin Yapılarak Verilerin Toplanması								
Verilerin Analizi ve Yorumlanması								

III.1.4 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel istatistik yaklaşımı kullanılmıştır. Betimsel istatistik, bir değişkene yönelik sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına imkân veren istatikselsel işlemler olarak tanımlanmaktadır. Betimsel istatistik, bir örneklem üzerinde ya da ulaşılabilir durumlarda evrenin tamamından gözlem yaparak elde edilen verileri kullanarak, araştırmaya katılan bireylerin ya da nesnelerin özelliklerini betimlemeyi amaçlayan süreçtir. Kısaca, bir grubun

özelliklerini belirlemek amacıyla frekans, yüzde, merkezi eğilim ölçüleri, değişkenlik ölçüleri ve korelasyon katsayısı gibi teknikleri içeren bir tekniktir (Büyüköztürk, 2016).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir. Bir mesajın belirli özelliklerinin objektif ve sistematik bir şekilde tanınmasına ilişkin çıkarımların yapıldığı bir yöntemdir. İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacı bu sözcük ve kavramların varlığını, manalarını ve bağlarını belirler ve inceleyerek metindeki mesajlara yönelik yorumlarda bulunur (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016).

Yapılan görüşmelerde araştırmaya katılan öğretmenlerin isimleri kullanılmamış her bir katılımcıya numara verilerek katılımcılara ait görüşme formlarına aktarılmıştır (Öğretmen: Ö1, Ö2, Ö3, şeklinde). Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevaplar tematik kodlama yöntemi ile kodlanarak içerik analizi tabloları oluşturulmuş ve öğretmen görüşlerinde bire bir örnekler verilmiştir.

IV. BÖLÜM

IV. BULGULAR VE YORUM

Değişen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimi hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde ulaşılan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

IV. 1 Araştırmanın 1. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 10:Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Öğretmen Etkililiği	Rol Model	13	54,17
	Rehber Olma	2	8,33
	Etkileşim	1	4,17
	Hazırbulunuşluk	8	33,33
Toplam		24	100

Tablo 10’da yapılan görüşmelerdeki “Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine yer verilmiştir. Görüşme formundaki cevaplar incelendiğinde; öğretmen etkililiği kategorisi ortaya çıkmaktadır. Rol model olma (%54,17), rehber olma (% 8,33) etkileşim (%4,17) hazırbulunuşluk (%33,33) olmak üzere 4 kod ortaya çıkmaktadır. Görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenleri değerlerin kazanılmasında öğretmenin en önemli rol model olduğunu, öncelikle öğretmenin değerlere sahip olup bu değerleri çocuklara aktarması gerektiğini belirtmişlerdir.

Rehber olma kodunda ise öğretmenlerin değerlerin kazandırılmasında öğrenciler için önemli bir rehber olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen etkili bir rehber olursa öğrencilerin değerleri kazanmasının daha kolay olacağını belirtmişlerdir.

Etkileşim kodunda ise öğrencinin sadece öğretmenle değil bütün çevreyle etkileşim içinde olduğunu ve değer kazanımında sadece öğretmenin değil aynı zamanda öğrencinin çevresinin de etkili olduğunu belirtmiştir.

Hazırbulunuşluk kodunda ise sosyal bilgiler öğretmenleri değerlerin kazandırılmasında ailenin öğretmenden daha ön planda olduğunu belirtmektedirler. Değer eğitiminin ailede başladığını ve okulla devam ettiğini yani öğrencinin öğretmenle tanışmadan belli değerlere sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin bazıları görüşlerini aşağıdaki şekilde belirtmişlerdir.

Ö1: “...Değerlerin kazandırılmasında en önemli etken öğretmendir diyebiliriz. Çünkü öğretmenin üzerinde durmadığı ve örnek olmadığı durumlarda değerler kazandırılmayacaktır.”

Ö4: “Değerlerin kazandırılmasında öğretmen en etkili unsurlardan biridir ancak tek başına yeterli değildir...”

Ö5:” Değerlerin kazandırılmasında öğretmenin rolünü aile kadar etkili bulmuyorum. Öğretmenin rolü olmasına rağmen asıl rolün ailede olduğunu düşünüyorum...”

Ö7: “Değerlerin kazandırılmasında birinci derecede aile etkilidir. Daha sonra okul ve öğretmen gelmektedir...”

Ö9: “... çocuklar büyükleri taklit ederler, örnek alırlar, bu yüzden önemlidir...”

Ö11: “...öğrencinin belli bir hazırbulunuşluğa da sahip olması gerekmektedir...”

Ö14: “Öğretmenin rol model olması ve duyuşsal alana hitap etmesinden dolayı çok etkilidir...”

Ö15:” ... Öğretmen değerlerin kazandırılmasında ve uygulanmasında rol modeldir. İnançlı, ahlaklı ve geleneklerine bağlı bir nesil yetiştirmek öğretmenlerin görevleri arasındadır...”

Ö18: “Öğretmen değerler eğitiminde rol model olarak oldukça etkilidir. Öğrenciler değerlerin kazanımında model alacağı ilk kişi öğretmeni olacaktır...”

Ö24: “...öğretmen rehber olmalı, değerler öğrenciler merkezde olacak şekilde kazandırılmalı...”

Ö28: Değerlerin kazandırılmasında öğretmen faktörü oldukça önemlidir. Değeri kendi hayatında rehber edinen bir öğretmen iyi bir rol model olarak değerlerin yüksek oranda kazandırılmasını sağlayabilir.”

Ö29:” Aslında ailede başlayan değerler eğitimi öğrencinin öğrenim hayatına başlamasıyla okulda devam etmekte ve bu süreçte öğretmen önemli rol oynamaktadır...”

Tablo 10’ da ortaya çıkan kodların frekanslarına baktığımız zaman değerlerin kazandırılmasında öğretmenin rol model olarak büyük bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Fakat yine tablodan çıkan sonuçlara baktığımızda öğretmenin değerlerin kazandırılmasında önemli bir etkisinin olduğu ama tek başına yeterli olmadığı sonucuna ulaşıyoruz. Öğretmenin yanı sıra ailenin de değerlerin kazandırılmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu görmekteyiz.

IV. 2 Araştırmanın 2. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 11:Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Değer Kazanımı	Yaparak yaşayarak	7	22,58
	Yaşamla bağlantı	5	16,13
	Model olma	9	29,03
	Öğrenci merkezli eğitim	5	16,13
	Öğretmen-veli iş birliği	4	12,90
	Ahlaki muhakeme	1	3,23
Toplam		31	100

Tablo 11’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşmelerdeki “Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?” sorusuna yönelik cevaplarına yer verilmiştir. Verilen cevaplara bakıldığında değer kazanımı şeklinde bir kategori ortaya çıkmaktadır. Değer kazanımı kategorisinde yaparak yaşayarak öğrenme (%22,58), yaşamla bağlantı (%16,13), model olma (%29,03), öğrenci merkezli eğitim (16,13), öğretmen-veli işbirliği (12,90), ahlaki muhakeme (%3,23) olmak üzere toplamda 6 kod ortaya çıkmaktadır.

Yaparak yaşayarak öğrenme kodunda sosyal bilgiler öğretmenleri değerlerin öğretilirken teorikte kalmaması, öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Teorik olarak verilecek değerlerin hiçbir anlamının olmayacağını, değerlerin havada kalacağını belirtmişlerdir.

Yaşamla bağlantı kodunda sosyal bilgiler öğretmenleri değerlerin verilirken öğrencinin gerçek yaşamıyla bağlantı kurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Değerler anlatılırken öğrencilerin değerleri daha kolay kazanabilmeleri için günlük yaşamla

ilgili hikâyeler anlatılarak, günlük yaşamdan örnekler verilerek anlatılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Model olma kodunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde değerlerin kazandırılması aşamasında öncelikle öğretmenin değerleri benimseyip öğrencilere rol model olması gerektiği, en etkili değer kazanımının davranışlarla öğrencilere örnek olarak gerçekleşebileceğini belirtmişlerdir.

Öğrenci merkezli eğitim kodunda ise sosyal bilgiler öğretmenleri değerler eğitimiyle ilgili konular işlenirken öğrencilerin merkeze alınarak işlenmesi durumunda değer kazanımının daha hızlı ve etkili olacağını, ayrıca değerler eğitimiyle ilgili etkinlikler yapılırken öğrencilerin aktif katılım sağladığı durumlarda değer kazanımının daha hızlı olacağını belirtmişlerdir.

Öğrenci-veli iş birliği kodunda ise sosyal bilgiler öğretmenleri değer kazanımında tek faktörün öğretmen olmayacağını velilerin de işin içine girerek veli-öğretmen iş birliğinin sağlanması gerektiğini; böylece değer kazanımının daha verimli olacağını belirtmişlerdir.

Ahlaki muhakeme kodunda ise sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencinin kendi ahlaki muhakemesini yapması gerektiğini ve değerleri bu şekilde kazanabileceğini belirtmişlerdir.

Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşlerinin bazıları aşağıdaki gibidir.

Ö2:” ...değerin kazandırılmasında en iyi yöntem değere uygun rol modellik yapmaktır.”

Ö3:” Aile ve okul iş birliği içinde uygun öğrenme alanları sağlanarak kazandırılabilir.”

Ö4:” Okul her ne kadar bu konuda çalışırsa çalışsın aile ve çevre unsurları bu sürece dâhil edilmezse başarı sağlanamaz. Bu nedenle ailenin de işin içine girdiği

etkinliklerle, öğrenci üzerinde çevre etkisinin takip edilmesiyle değerlerimiz öğrencilere kazandırılabilir.

Ö9:” ... Sorumluluk, saygı, kanaatkârlık, sabır gibi değerler öğüt olarak değil yaparak yaşayarak öğretilmelidir.”

Ö10: Değerler öğrencilere yaşlarına göre çeşitli metotlarla verilebilir. Beşinci sınıflar somut işlemler döneminde için onlara örnek model olarak değerler kazandırılabilir.”

Ö11: “... günlük hayattan örneklerle, hikayelerle kazandırılması daha uygun olur.”

Ö13: “Müfredatta yer alması da önemlidir. Fakat anlatımdan ziyade öğrenciye yaşatılarak ve öğretmenin davranışlarıyla öğrenciye rol model olması kazanımı artırabilir.

Ö16: “...yaparak yaşayarak kazandırılması daha kalıcı olur.

Ö18: Öğrencilere değerleri yaparak yaşayarak öğretmek ve bunun sonucunda da içselleştirilmiş davranış kalıpları haline getirilmesi sağlanmalıdır.

Ö19:” Bence ahlaki muhakeme ve gözlem en etkili yöntemler. Çünkü ikisinde de aktif olan öğrenci.”

Ö20:” ...öğretmen, veli, idare iş birliği sayesinde kazandırılmalıdır.

Ö23: “Çevresel yaşam şekilleri dikkate alınarak günlük yaşantıyla ilişkilendirilerek kazandırılmalıdır.

Ö25: “Öncelikle öğretmenin iyi bir rol model olmasıyla sonra da milli ve manevi kültürümüzle ilişkilendirilerek kazandırılır.”

Ö27: Bu değerler sadece kâğıt üstünde afişlerde, sunumlarda kalırsa çok etkili olacağını düşünmüyorum. Ancak uygulama ve rol modellerle bunun kazanılacağına inanıyorum. En basit şekilde çocuklara çöpleri yere atmayın demek yerine yerde gördüğümüz çöpleri toplayarak, hoşgörüyü anlatmaktan ziyade bunu öğrenci davranışına gösterdiğimiz tepkilerle destekleyerek yani kısaca yaşamda karşılığı olduğunu hissettirerek kazandırılabileceğini düşünüyorum.

Tablo 11’ de yer alan öğretmen görüşlerini incelediğimizde değerlerin nasıl kazandırılması gerektiği konusunda en büyük paya öğretmenin rol model olması gerektiği düşüncesinin sahip olduğu, rol modelden sonra ise yaparak yaşayarak öğrenmenin en yüksek frekansa sahip olduğu, bunları ise yaşamla bağlantı ve öğrenci merkezli eğitimin takip ettiği görülmektedir.

IV. 3 Araştırmanın 3. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 12:Size göre hangi değerler zor hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	f	%
Zor	Çalışkanlık	1	2,56
	Çevreye Duyarlılık	1	2,56
	Sorumluluk	6	15,38
	Saygı	1	2,56
	Dürüstlük	4	10,25
	Empati	5	12,82
	Adalet	1	2,56
	Hoşgörü	1	2,56
	Özgüven	1	2,56
Kolay	Vatanseverlik	7	17,94
	Yardımlaşma	9	23,07
	Sevgi	1	2,56
	Güven	1	2,56
Toplam		39	100

Tablo 12’ de “Size göre hangi değerler zor hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin cevapları yer almaktadır. Verilen cevaplar incelendiğinde zor ve kolay olmak üzere iki tane kategori ortaya çıkmaktadır. Zor kategorisinde sorumluluk (%15,38) empati (%12,82), dürüstlük (%10,25), çalışkanlık (%2,56), çevreye duyarlılık (%2,56), saygı (%2,56), adalet (%2,56), hoşgörü (%2,56), özgüven (%2,56), olmak üzere toplamda 9 kod ortaya çıktığı görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde en zor kazandırılan değer sorumluluk değeri olduğu, sorumluluk değerinden sonra ise empati değeri ve dürüstlük değerinin zor kazandırıldığı görülmektedir.

Kolay kategorisinde ise vatanseverlik (%17,94), yardımlaşma (%23,07), sevgi (%2,56), güven (%2,56), olmak üzere toplam 4 kod bulunmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kolay kategorisinde verdikleri cevaplar incelendiğinde en kolay kazandırılan değer yardımlaşma değeri olduğu, yardımlaşmadan sonra ise en yüksek yüzdeye sahip olan değer vatanseverlik değeri olduğu görülmektedir.

Size göre hangi değerler zor hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır? Sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevapların bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Ö1:” *Çalışkanlık, çevreye duyarlılık, sorumluluk, saygı, en zor kazandırılan değerlerdir. Vatanseverlik kolay kazandırılan değerlerdendir.*”

Ö2:” *Sorumluluk ve dürüstlük değerleri zor; yardımseverlik ve vatanseverlik değerleri kolay kazandırılıyor.*”

Ö4:” *Kişilik özellikleriyle ilgili değerlerde zorluk yaşanabilir ancak iletişim, yardımlaşma gibi çevresinde gördüğünde etkilenebileceği değerleri öğretmek daha kolaydır bence.*”

Ö5:” *Değerlerin hemen hepsinin soyut olmasından dolayı kolay kazanılan olduğunu düşünmüyorum. Özellikle dürüstlük değerini kazandırmak çok zor. Öğrenciler otorite ortadan kalkınca değerleri hiçe saymakta yani değerleri içselleştirememektedir.*

Ö6:” *Sorumluluk ve empati zor, güven ve özgüven kolay kazandırılmaktadır.*

Ö14:” *Vatanseverlik, sevgi gibi değerler kolay kazandırılırken, özdenetim değeri daha zor kazandırılmaktadır.*

Ö18:” *Sorumluluk, duyarlılık zor; vatanseverlik, bağımsızlık değerleri daha kolay kazandırılıyor.*

Ö19:” *Adil olma, dürüstlük, saygı, duyarlılık değerleri zor, temizlik, dayanışma ve çalışkanlık değeri kolay kazandırılmaktadır.*

Ö22:” *Empati ve saygı zor, yardımseverlik daha kolay kazandırılıyor.*

Ö27:” En zor kazandırılacak değer güven, özgüven ve empati. En kolay kazandırılacak değer ise merhamet ve yardımlaşmadır.

Ö28: “Bilimsellik, çalışkanlık, sorumluluk değerleri zor; vatanseverlik, sevgi ve özgürlük kolay.

Ö31: 5. Sınıf öğrencileri daha çok somut dönemde oldukları için daha somut olan değerler, hayata yakın olan, çevreyle ilişkili olan değerler çalışkanlık, dürüstlük, çevreye duyarlılık daha kolay kazandırılırken, daha soyut olan bilim etiği, bilimsellik daha zor kazandırılmaktadır.

Tablo 3’ü genel olarak incelediğimizde sosyal bilgiler öğretmenlerinin cevaplarına göre en zor kazandırılan değerlerin sorumluluk, empati ve dürüstlük; en kolay kazandırılan değerlerin ise vatanseverlik ve yardımlaşma olduğu görülmektedir.

IV. 4 Araştırmanın 4. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 13:Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Öğrenci	Derse karşı ilgisizlik	2	5,71
	Teknolojik araçlar	6	17,14
	Olumsuz rol modeller	3	8,57
	Sosyoekonomik durumlar	3	8,57
Veli	Velilerin ilgisizliği	8	22,85
	Okul veli işbirliğinin yetersizliği	1	2,85
Öğretmen	Öğretmen yetersizliği	3	8,57
Öğretim Programları	Uygulamadaki sınırlılıklar	4	11,42
	Ders saati azlığı	5	14,28
Toplam		35	100

Tablo 13’te yapılan görüşmelerde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin cevaplarına yer verilmiştir. Cevaplar incelendiğinde; öğrenci, veli, öğretmen ve öğretim programları olmak üzere toplamda 4 tane kategori ortaya çıkmaktadır. Öğrenci kategorisinde; derse karşı ilgisizlik (%5,71), teknolojik araçlar (%17,14), olumsuz rol modeller (% 8,57), sosyoekonomik durumlar (%8,57) olmak üzere 4 kod

oluşturmuştur. Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerleri verirken karşılaştıkları sorunlardan öğrenci ile ilgili olanlar yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilerin derse karşı ilgisiz olduklarında değerlerin kazandırılmasının çok büyük problem olduğunu, öğrencilerin kullandıkları cep telefonu, tablet vb. teknolojik araçların, çevrelerinde görmüş oldukları olumsuz rol modellerin değerlerin kazandırılmasında sorun teşkil ettiğini belirtmektedirler. Yine öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının da değer kazanımında sorunlara yol açtığını belirtmektedirler. Veli kategorisinde velilerin ilgisizliği (%22,85), okul veli iş birliğinin yetersizliği (%2,85) olmak üzere 2 tane kod ortaya çıkmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri velilerin öğrencilerine karşı ilgisiz oldukları ve bunun da değer kazanımında karşılan sorunlar olduğunu ifade etmektedirler. Yine velilerin okulla çok bir bağlantılarının olmadığını bunun okul ile iş birliğini olumsuz etkilediğini ve değer kazanımında karşılarına sorun olarak çıktığını ifade etmektedirler. Öğretmen kategorisinde öğretmen yetersizliği (%8,57) kodu ortaya çıkmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri birçok öğretmenin değer eğitiminde yetersiz kaldığını ve bunun da değer kazanımında sorun teşkil ettiğini belirtmektedirler. Öğretim programları kategorisinde uygulamalardaki sınırlılık (%11,42) ve ders saati azlığı (%14,28) olmak üzere toplamda 2 tane kod ortaya çıkmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri değerlerin müfredatta yer aldığını fakat uygulamaların yeteri kadar yapılamadığını, bunun da değer kazanımında önemli bir problem olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenleri ders saatinin az olduğunu, müfredatı yetiştirmeye çalışırken çoğu zaman değer eğitimine zaman kalmadığını belirtmektedirler.

“Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?” sorusuna ilişkin bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: “...Aile değerler eğitiminin kazandırılmasında ilk basamaktır. Değerler ailede yanlış bir şekilde kazandırılmışsa düzeltmek zor olacaktır...”

Ö2:” ...Ailenin ve sosyal çevrenin ilgisizliği, öğrencinin duyarsız bir şekilde yetiştirilmesi...”

Ö3: “... Öğrencinin önceki öğrenmelerinin yetersizliği, teknolojinin getirdiği olumsuzluklar, ailenin gereken becerilere sahip olmaması, okulun bu sürece yeterince dâhil olmaması...”

Ö6:” ... Müfredat ve zaman sıkıntısı karşılaştığımız sorunların başında gelmektedir.”

Ö7:” ... Günümüzde özellikle sosyal medya kullanımının artmasıyla beraber öğrencilerde sevgi ve saygı konularında ciddi problemler yaşanmaktadır.”

Ö10:” ...Değerlerin kazandırılmasında en çok karşılaştığımız çocuğa ailede değerler eğitimiyle ilgili bir şey kazandırılmamış olması. Bazı aileler çocuğun sadece akademik yönüne önem verdiği için değerler kısmı önemli olmuyor...”

Ö14:” ... Karşılaştığımız önemli sorunlardan biri de ders saatinin yetersiz olmasından dolayı değerler eğitimiyle ilgili etkinliklere fazla yer vermememizdir...”

Ö19: “...Bizler ne kadar eğitimci olsak da öğretici yönümüz ağır basmakta. Davranış değiştirmek çok zor. Çünkü eğitim ailede başlayan çevreyle şekillenen bir süreç. Diğer değişkenleri ve sosyoekonomik çevreyi eşitleyemediğimizden her çocuğa aynı değerleri kazandıramıyoruz.”

Ö26: “... Gezi ve gözlem olanaklarının kısıtlı olması, veli desteğinin az olması, sosyo ekonomik açıdan farkların olması karşılaştığımız sorunlardan bazılarıdır...”

Ö27:” ...Değerler eğitimi noktasında karşılaştığımız en büyük sorun artık öğrencilerin yaşamlarında çok fazla olumsuz rol modelin varlığı ve bunların çocukların yaşamında daha etkin hale gelmesidir. Özellikle sanal ortam dediğimiz internetin varlığı ve tv dizilerinde çok fazla olumsuz rol modellerin varlığı öğretmenlerin rol model olmasındaki en büyük engeli oluşturması...”

Ö28: “...Kanaatimce değerlerin kazandırılması önündeki en önemli sorun öğretmenlerde değerlerden bazılarının yeterince gelişmemesidir. Durum böyle olunca öğretmenler iyi rol model olamamakta bu da değerlerin kazandırılmasını güçleştirmektedir.”

Ö29:” ... Ailede başlayan değerler eğitimi okulda verilmeye çalışılan değerlerle çatışabilmesi ya da günümüzde teknolojinin çocuğun davranışları üzerinde olumsuz etkilerinin olabilmesi...”

Tablo 13’ü genel olarak değerlendirecek olursak karşılan sorunlar öğrenci, öğretmen, veli ve öğretim programları olmak üzere 4 kategoriden oluşmaktadır. Görüşme yapılan öğretmenlerin en çok karşılaştığı problemin velilerin ilgisizliği (%22,85) olduğu görülmektedir. Bunun ardından ise teknolojik araçlar (%17,14) gelmektedir.

IV. 5 Araştırmanın 5. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 14: Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Yeterli	Öğrenci duyarlılığı	1	4,76
	Yaşantı aktarma	3	14,28
	İçselleştirme	2	9,52
	Öğrenci ilgisi	1	4,76
	Etkin katılım	2	9,52
	Motivasyon	2	9,52
Yetersiz	Çevre etkisi	1	4,76
	Etkinliklerin azlığı	1	4,76
	Teorikte kalma	1	4,76
	Farklı uygulamalar	2	9,52
	Sosyoekonomik farklar	1	4,76
	Soyut kavramlar	1	4,76
	Öğrenci seviyesine uygunluk	1	4,76
	Uygulamalardaki kısıtlılık	1	4,76
	Okul aile iş birliği	1	4,76
Toplam		21	100

Tablo 14’te sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin cevapları yer almaktadır. Cevaplar incelendiğinde yeterli ve yetersiz olmak üzere 2 kategori ortaya çıkmaktadır. Yeterli kategorisinde öğrenci duyarlılığı (%4,76), yaşantıya aktarma (%14,28), içselleştirme (%9,52), öğrenci ilgisi (%4,76), etkin katılım (%9,52), motivasyon (%9,52) olmak üzere toplamda 6 kod

bulunmaktadır. Kategori içinde en fazla yüzdeye sahip olan kod yaşantıya aktarma (%14,28) kodudur. Bu kategoride öğretmenler öğrencilerin etkinliklerden yararlanma durumlarının öğrenci duyarlılığına, etkinliklerin yaşantıya aktarılma durumuna, öğrencilerin etkinlikleri içselleştirmesine, öğrencilerin derse ilgi duymasına, öğrencilerin derse aktif olarak katılmasına, öğretmenlerin öğrencileri etkinlikler konusunda motive etmesine bağlı olarak yeterli olduğunu belirtmektedirler.

Yetersiz kategorisinde ise; çevre etkisi (%4,76), etkinliklerin azlığı (%4,76), teorikte kalma (%4,76), farklı uygulamalar (9,52), sosyoekonomik farklar (%4,76), soyut kavramlar (% 4,76), öğrenci seviyesine uygunluk (%4,76), uygulamalardaki kısıtlılık (% 4,76), okul aile işbirliği (%4,76) olmak üzere toplamda 9 kod ortaya çıkmaktadır. Yetersiz kategorisinde en fazla yüzdeye sahip olan kod farklı uygulamalar (%9,52) olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenleri değerler eğitimiyle ilgili uygulamaların öğretmenden öğretmene farklılık göstermesinden dolayı öğrencilerin aynı seviyede yararlanamadıklarını belirtmektedirler. Öğretmenler ders saatleri az olduğu için okullarda yapılan etkinliklerin yeterli olmadığını, değerler eğitiminin teorikte kalmasından dolayı öğrencilerin yeteri kadar etkinliklerden yararlanamadıklarını belirtmektedirler.

“Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplara aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: “...Bu öğrencilerin duyarlılığına bağlı diyebiliriz. Ancak öğretmenlerde her zaman için belli öğrencileri seçerek diğer öğrencileri geri planda bırakabiliyor...”

Ö3: “...Etkinlik düzeyinde katılım sağlamak kolay ama etkinlik sonrası davranışın içselleştirilmesi zaman alıyor. O yüzden okulda yapılan eğitim kavram düzeyinde kalabiliyor.

Ö4: “...Öğrenci çevresinde okulda öğrendiği değerlerle paralel davranışlar görüyorsa okulda gördüğü bu etkinlikleri pratik hale getirebiliyor, aksi durumda kendisi de var olan davranışa ayak uyduruyor ve değişim yaşanmıyor...”

Ö5: “...Okullarımızın eğitim değil öğretim ağırlıklı olduğunu bu yüzden öğrencilerin değerler eğitiminden yeteri kadar yararlanamadıklarını düşünüyorum...”

Ö7: “...Gerektiği kadar yararlanamıyorlar. Daha fazla etkinlik ve aktivite almalı...”

Ö9: “...Uygulamaya koymadığımız hiçbir şeyin faydası yoktur. Uygulamanın tüm okul çalışanlarını kapsamaması, kâğıt üzerinde kalmaması lazım...”

Ö16: “...Okulların çalışmaları birbirinden farklı olduğu için okulların değerler eğitimini önemseme durumuna göre değişiyor...”

Ö18: “...Etkinliklerin özellikle kırsal kesimde uygulanması daha zordur. Örneğin değerler eğitimi kapsamında kırsal kesimdeki öğrencilerimizin sinemaya, tiyatroya gitmesi vb. etkinliklere katılması imkânsız hale gelebilmektedir.”

Ö26: “...Değerleri yaşantılarına aktardıkları sürece etkili ama yaşantılarında kullanmadıkları sürece etkisizdir...”

Ö27: “...Öğrencilere yapılan bu etkinliklerin öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çekmede etkili olmadığını, onları motive edici ve onlara bu değerleri kazandırmada yeterli olmayacağını düşünüyorum.”

Ö28: “...Öğrencilerin değerler eğitimi konusunda yapılan etkinliklerden yararlanma durumlarını iki gruba ayırabiliriz. Öğrencilerin bazıları yapılan etkinliklerden yüksek motivasyonla katılım sağlayıp iyi düzeyde faydalanırken, bazı öğrenciler ise etkinlikler karşısında ilgisiz kalarak etkinliklerden düşük düzeyde yararlanabilmektedir...”

IV. 6 Araştırmanın 6. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 15: Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz. Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Değerlerin Kazandırılmasında Etkili olan Faktörler	Aile	9	20,45
	Okul	10	22,72
	Çevre	7	15,90
	Müfredat	4	9,09
	Örnek davranış	1	2,27
	Uygulamalar	2	4,54

Yetersiz materyal	2	4,54
Okul aile iş birliği	3	6,81
Uygulamaya aktaramama	2	4,54
Ders saati yetersizliği	3	6,81
Sosyal medya kullanımı	1	2,27
Toplam	44	100

Tablo 15’te yapılan görüşmelerdeki “Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Cevaplar incelendiğinde; faktörler kategorisi ortaya çıkmaktadır. Faktörler kategorisinde aile (% 20,45), çevre (% 22,72), okul (%15,90), müfredat (%9,09), örnek davranış (% 2,27), uygulamalar (% 4,54), yetersiz materyal (% 4,54), okul aile işbirliği (6,81), uygulamaya aktaramama (% 4,54), ders saati yetersizliği (% 6381), sosyal medya kullanımı (% 2,27) olmak üzere 11 kod bulunmaktadır. Aile kodunda öğretmenler değerler eğitiminin ailede başlaması gerektiğini, öğrencinin okula başlamadan önce belli bir seviyede değerleri kazanmaları gerektiğini, bu yüzden de değer kazanımında en önemli faktörlerden birinin aile olduğunu belirtmektedirler. Çevre kodunda sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencinin çevresiyle sürekli iletişim halinde olduklarını ve bir sürü rol modelle karşılaştıklarını, bunun da değer kazanımında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedirler. Okul kodunda ise görüş bildiren öğretmenler değer kazanımında en önemli faktörün okul olduğunu, öğrencilerin çoğunun okula başlamadan önce değerlerden habersiz olduklarını belirtmektedirler. Müfredat kodunda ise öğretmenler değerlerin müfredatta daha fazla yer alması gerektiğini belirtmektedirler. Uygulamalar kodunda öğretmenler belli bir bütünlüğün olmadığını, farklı uygulamaların olduğunu belirtmektedirler. Yetersiz materyal kodunda öğretmenler değerler eğitimiyle ilgili kazanımlar verilirken yeterli materyallere sahip olmadıklarını ve bunun da değer kazanımını etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Okul aile işbirliği kodunda sosyal bilgiler öğretmenleri ailelerin değerler eğitimine genelde kayıtsız kaldığını bu yüzden de okul aile işbirliğinin tam olarak sağlanamadığını, bunun da değer kazanımını etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Uygulamaya aktaramama kodunda değerlerin teorik olarak verildiğini

herhangi bir uygulamanın yapılmadığını, bu şekilde de değer kazanımının güçleştiğini belirtmişlerdir. Ders saati yetersizliği konusunda sosyal bilgiler öğretmenleri kendi derslerini zor yetiştirdiklerini, değerlerin yeteri kadar işlenemediğini belirtmişlerdir. Sosyal medya kullanımı konusunda ise öğrencilerin hemen hepsinin sosyal medya kullandığını ve kötü örnekler gördüklerini, bunun da değer kazanımını olumsuz etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.” sorusuna ilişkin bazı sosyal bilgiler öğretmenlerin verdikleri cevaplara aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: “...Çevre ve kullanılan teknolojiler etkilidir. Aynı zamanda kullanılan yöntem ve teknikler de önemli faktörlerdendir.

Ö2: “...En önemli faktör öğretmendir. Müfredatın çocuğun yaşına, milli ve manevi değerler uygun olması da önemli bir etkidir...”

Ö3: “...Müfredatın aşırı yoğun olması, ders saatinin yetersiz olması, kitaplardaki içeriğin değerler eğitimiyle uygun olmaması...”

Ö5: “...En önemli faktörün aile olduğunu düşünüyorum. Daha sonra da öğrencilerin sistemin getirdiği sınav telaşına düşmesi önemli bir faktördür...”

Ö6: “...Müfredatta yer alan değerlerin öğrencinin ailesinde ve çevresinde uygulanmıyor olması önemli bir faktördür...”

Ö15: “...Çevre koşulları, değer zorluğu, ailesinde bu değer var olup olmadığı...”

Ö18: “...Aile faktörü özellikle etkilidir. Değerler eğitimindeki herhangi bir değeri öğretirken bu değer aile yaşantısı ile taban tabana zıt ise öğrenci aile kültüründen gelen bu anti değeri benimsemişse bu değeri öğrencinin kazanmasını sağlamak oldukça güç olacaktır...”

Ö19: “...Ailenin eğitim durumu, ailenin sosyoekonomik yapısı, çocuğun çevresi ve öğretimin niteliği önemli faktörlerdir...”

Ö25: “...Okul çevre aile iş birliğinin sağlanamaması önemli bir faktördür...”

Ö27: “...Öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmamalarında yapılacak etkinliklerin biraz daha yaşamdan örneklerle desteklenmesi, öğrencilere rol model olacak olumlu örneklerin daha fazla sunulması, öğrencilerin çok fazla olumsuz örneklerle karşılaşması, değerlerin uygulamaya dönük olmak yerine daha çok söylemlerde kalması önemli faktörlerdendir...”

Tablo 15 genel olarak incelendiğinde değerlerin kazandırılmasındaki en önemli faktörlerin aile, okul, çevre, müfredat, ders saati azlığı, okul-aile işbirliğinin yetersizliği olduğu görülmektedir. Bunları uygulamaya aktaramama, materyal yetersizliği, farklı uygulamalar vb. izlemektedir.

IV. 7 Araştırmanın 7. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 16: Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Önce verilmesi gereken değerler	Dürüstlük	7	13,20
	Sorumluluk	13	24,52
	Empati	2	3,77
	Vatanseverlik	9	16,98
	Hoşgörü	5	9,43
	Saygı	6	11,32
	Sevgi	7	13,20
	Dayanışma	3	5,66
	Özgüven	1	1,88
Toplam		44	100

Tablo 16’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?” sorusuna ilişkin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Cevaplar incelendiğinde önce verilmesi gereken değerler kategorisi ortaya çıkmaktadır. Bu kategoride dürüstlük (%13,20), sorumluluk (%24,52), empati (%3,77), vatanseverlik (%16,98), hoşgörü (%9,43), saygı (%11,32), sevgi (%13,20), dayanışma (%5,66), özgüven (%1,88) olmak üzere toplamda 9 kod oluşmaktadır. Önce verilmesi gereken değerler kategorisindeki kodlar incelendiğinde en fazla yüzdeye sahip olan kodun sorumluluk (%24,52) olduğu görülmektedir. Sorumluluk kodundan sonra vatanseverlik (%16,98) kodu en yüksek yüzdeye sahip olan koddur. Daha sonra dürüstlük (%13,20) ve sevgi (%13,20) kodları gelmektedir. Cevaplar

incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenleri öncelikle sorumluluk değerinin verilmesi gerektiğini, sorumluluğunun farkında olan bireylerin diğer değerleri de rahatça kazanabileceklerini belirtmişlerdir. Bazı sosyal bilgiler öğretmenleri ise değerleri kazandırılırken herhangi bir önceliğin olmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu tabloda sosyal bilgiler öğretmenleri sorulan soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

“Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinden bazılarının verdiği cevaplar aşağıda yer almaktadır.

Ö1: “...Sorumluluk bilinci verilmelidir. Sorumluluğun farkında olan birey üzerine düşen görevleri hakkıyla yapar...”

Ö2: “...Sorumluluk değeri verilmelidir. Neyi, niçin yaptığını bilmeyen öğrenci için bilgi okul yoktur...”

Ö3: “...Bunun için öncelik diye bir şey olmaması gerekiyor. Her şeyden önce her insanın biraz vicdan biraz ahlak sahibi olması gerekiyor.”

Ö4: “...Hepsi çok önemli ama öncelik empati, sorumluluk ve çalışkanlık olursa birçok sorun çözülür diye düşünüyorum.”

Ö5: “...Dürüstlük, vatanseverlik, hoşgörü, verilmeli ki çocuğa verilen diğer şeyler sağlam bir zemine otursun...”

Ö10: “...Vatan sevgisi, bayrak sevgisi verilmelidir. Vatanını sevmeyen, bayrağını sevmeyen bir çocuğun iyi bir vatandaşı olacağını düşünmüyorum...”

Ö11: “...Yardımlaşma, dayanışma, farklılıklara saygı, hayvan sevgisi, arkadaşlık gibi değerler öncelikli olmalı...”

Ö13: “...İyilik, vatanseverlik, ahlak, hoşgörü, barış, sorumluluk, dayanışma, adil olma değerleri öncelikle verilmelidir. Çünkü bu yaşlar kişiliğin temelini oluşturduğu için bu değerler bu yaşlarda verilmelidir...”

Ö18: “...5. sınıfta ilk öncelikle sorumluluk değerini öğretmek oldukça etki olacaktır. Çünkü sorumluluk değeri diğer tüm değerlerin ana kaynağıdır diyebilirim. Örnek

olarak sorumluluk değerini kazanan öğrenci vatana karşı görevlerini bilir; çalışkanlığın sorumluluklarını yerine getirmekle mümkün olacağını kavrar...”

Ö19: “...Bence sorumluluk değeri verilmelidir. Çünkü kazanımla ilişkilendirdiğimizde sorumluluklarını bilen bir birey özgürlük, dayanışma, eşitlik gibi değerleri daha kolay benimser. Çocuğun etkin vatandaş olabilmesinin ilk koşulu da sorumluluklarını yerine getirmesidir...”

Ö27: “...Çocuklara ilk verilecek değer özgüven olmalı. Çünkü çocuklarımız kendine özgüveni olan bireyler olarak yetişirse toplumu değiştirecek güçlerinin var olduğunu fark edebilirler...”

IV. 8 Araştırmanın 8. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 17: Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Etkililik	Yöntem ve teknikler	4	14,28
	Yaşamla bağlantı	2	7,14
	Öğretmen eğitimleri	1	3,57
	Yaşayarak öğrenme	5	17,85
	Etkinlik temelli öğrenme	3	10,71
	Örnek model olma	3	10,71
	Ders saati	3	10,71
	Öğrenme ortamı	3	10,71
	Okul veli iş birliği	4	14,28
Toplam		28	100

Tablo 17’ de “Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin cevaplarına yer verilmiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde; etkililik kategorisi ortaya çıkmaktadır. Etkililik kategorisinde yöntem ve teknikler (%14,28), yaşamla bağlantı (%7,14), öğretmen eğitimleri (%3,57), yaşayarak öğrenme (%17,85), etkinlikler (%10,71), rol model (%10,71), ders saati (%10,71), öğrenme ortamları (%10,71), okul veli iş birliği (%14,28) olmak üzere toplamda 9 kod oluşmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri değerlerin amacına ulaşabilmesi için farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiğini, öğrencilerin değerleri teorik olarak değil yaparak yaşayarak

öğrenmeleri gerektiğini, değerler anlatılırken gerçek yaşamla bağlantı kurulması, değerler eğitimiyle ilgili etkinliklerin sayısının artırılması, öğrencilerin etkinliklere daha aktif katılımların sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşü alınan öğretmenler ders saatinin daha fazla olması gerektiğini, mevcut ders saatlerinde değerler eğitiminin yeteri kadar verilmediğini belirtmişlerdir. Değerler eğitimi verilirken öğrencilerin seviyelerine uygun öğrenme ortamlarının oluşturulmasının değer kazanımını kolaylaştıracağını, değerler eğitiminin amacına ulaşmasında okul veli iş birliğinin önemli bir faktör olduğunu, okul ve veli birlikte hareket ettiğinde değer kazanımının daha hızlı olacağını belirtmişlerdir.

“Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?” sorusuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdiği cevaplardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Ö2: “...Belirlenen değerlerin aile, toplum ve tüm paydaşlar tarafından içselleştirilmesi gerekmektedir...”

Ö3: “...Okullarda değerleri uygulayabilecekleri öğrenme ortamları oluşturulmalıdır...”

Ö4: “...Öncelikle öğretmenlerin örnek olmalarını sağlamak gerekir. Çünkü öğrencilerin gözünde öğretmen çok farklı bir yeredir. Ailenin eğitilmesi ve güzel örneklerin ödüllendirilmesi işe yarayabilir...”

Ö8: “...Öğrencilere kâğıt üzerinde kalacak bilgiler verilmek yerine öğrencilerin aktif olarak katılacakları etkinlikler düzenlenmelidir...”

Ö11: “...İlgi çekici içeriklerle, aktif öğrenmeyle, hikâye anlatma, drama yöntemleriyle değerler verilmeli ve toplumda bunu görmelidir...”

Ö15: “...Uygulama gerekmektedir. Okulun ve çevrenin şartları incelenerek değerler yaşama aktarılmalıdır...”

Ö18: “...Değerler eğitiminin amacına ulaşması için veli, öğrenci, öğretmen ilişkisini göz ardı etmemeliyiz. Okulda çalışan tüm öğretmenlerin ve çalışanların öğrencilere değerler konusunda örnek davranışlar sergilemesi, örnek davranış sergileyen öğrencilerin maddi manevi ödüllendirilmesi gerekir...”

Ö19: “...Bütünlük ilkesi gereği değerler tüm derslerde ortak vurgulanmalı, öğretmenler ortak davranışlar sergilemeli, çocukların doğru olan davranışları ödüllendirilmeli, çocuklarda empati yeteneği geliştirilmelidir...”

Ö24: “...Öğrenci merkezde olmalı, öğretmen ona örnek olmalı ve öğrencileri yönlendirmelidir...”

Ö26: “...Okullarda gezi gözlem etkinlikleri yaptırılmalı ve öğrencileri bu etkinliklerle daha kalıcı öğrenme değerlerin yerleşmesi açısından önemlidir...”

Ö27: “...Uygulama düzeyinde biraz daha yaşama dönük etkinlikler ve faaliyetler düzenlenmeli, çocuklar her bir değeri uygulayarak öğrenmeli...”

Ö28: “...Değerler eğitiminin amacına ulaşması için öncelikle öğretmenler bu konuda çeşitli eğitimlerle daha donanımlı hale getirilmelidir. Bunun haricinde öğrencilerin bizzat yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak ortamlar hazırlanarak öğrencilerin değerleri içselleştirmesi sağlanmalı ve hayatlarında rehber olarak değerleri kabul etmeleri sağlanmalıdır...”

Ö29: “...Ayrı bir ders olarak ya da dersten ziyade öğrenme ortamları oluşturarak ve bu ortamlarda yaparak yaşayarak özellikle de drama yöntemi kullanılarak sağlanabileceğini düşünüyorum...”

Tablo 17’ ye genel olarak baktığımız zaman en fazla yüzdeye sahip olan kodun yaparak yaşayarak öğrenme (%17,85) olduğunu görüyoruz. Sosyal bilgiler öğretmenleri değerler eğitiminin amacına ulaşması için öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenmesi gerektiğini belirtmektedirler. Yapararak yaşayarak öğrenmeden sonra ise okul veli iş birliği (%14,28) ve kullanılan yöntem ve teknikler (%14,28) gelmektedir. Görüşü alınan öğretmenler değerler eğitiminin amacına ulaşması için farklı yöntem ve teknikler kullanılması, okul veli iş birliğinin kesinlikle sağlanması gerektiğini belirtmektedirler.

IV. 9 Araştırmanın 9. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 18: “Size göre sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Sosyal Bilgiler- Değer Kazanımı ilişkisi	Tarih bilinci	2	8,33
	Yaşamla bağlantı	10	41,66
	Deneyim	1	4,16
	Kazanım-Değer ilişkisi	5	20,83
	Müfredat	4	16,66
	Kültür kazanımı	1	4,16
	Çevre bilinci	1	4,16
Toplam		24	100

Tablo 18’de “Size göre sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Verilen cevaplar incelendiğinde sosyal bilgiler değer kazanım ilişkisi kategorisi ortaya çıkmaktadır. Sosyal bilgiler değer kazanım ilişkisi kategorisinde tarih bilinci (% 8,33), yaşamla bağlantı (%41,66), deneyim (% 4,16), kazanım-değer ilişkisi (% 20,83), müfredat (%16,66), kültür kazanımı (% 4,16), çevre bilinci (%4,16) olmak üzere 7 kod meydana gelmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersinin diğer derslerden farklı olarak yaşamla bağlantılı olduğunu ve bu yüzden değer kazanımında en önemli ders olduğunu belirtmişlerdir. İyi hazırlanmış bir sosyal bilgiler ders müfredatında bütün değerlerin yer alabileceğini ve bu değerlerin sosyal bilgiler dersiyle kazandırabileceğini, sosyal bilgiler dersindeki kazanımların değerler eğitimiyle doğrudan ilişkili olduğunu ve bu sayede değer kazanımında sosyal bilgiler dersinin önemini yadsınamayacağını belirtmişlerdir.

“Size göre sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdiği cevaplardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: “...Duyarlılık, vatanseverlik, kültürel miras vb. değerler en fazla sosyal bilgiler dersi kazanımları içinde yer aldığı için sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki payı büyüktür...”

Ö3: “...Değerlerin kazandırılmasında en önemli ders sosyal bilgiler dersidir. Diğer dersler bilgi düzeyinde kalırken sosyal bilgiler dersi bu değerlerin günlük yaşama uyarlanmasına imkân veriyor. Bireyin kazanması gereken değerler üyesi olduğu toplumun yaşam tarzını öğrenmeyi sağlayan sosyal bilgiler dersinde daha fazla öğretilir...”

Ö5: “...Değerleri kazandıran en temel ders sosyal bilgiler dersidir. İyi hazırlanmış müfredatla ve ders sayısı artırılırsa değerlerin çoğunluğunu yalnız başına kazandırabilir...”

Ö8: “...Sosyal bilgiler dersi gerçek hayatta karşılaşacağımız konuları içerdiğinden değerlerin kazandırılmasında oldukça önemli bir etkiye sahiptir...”

Ö9: “...Etkin, sosyal, ülkesine faydalı bir vatandaş olması için sosyal bilgiler dersi ve içeriğindeki konular değerler eğitimiyle paralel konular içeriyor...”

Ö18: “...Sosyal bilgiler dersi değerleri kazandırmada ana role sahiptir. Çünkü dersin konuları ve kazanımları itibariyle değerlerle bire bir örtüşmekte ve kazanımlarla değerler birbirlerini tamamlar nitelikte bir seyir izlemektedir. Sosyal bilgiler dersinin konuları değerlere kaynaklık ettiği için öğrenci bu değerleri zaten derste işlemekte ve davranış boyutunda sergilemeye özen göstermektedir...”

Ö19: “...Çocuk sosyal bilgiler dersini günlük hayatına daha kolay aktarabildiği için burada öğrendiği değerleri de günlük hayatında kolayca uygulayacaktır...”

Ö27: “... Sosyal bilgiler yaşama dönük ve yaşamın içinde yer alan bir ders olması, kendi kültürümüzün zaten temel taşı olan bu değerleri kazandırmak için önce kendi kültürünü tanıtarak başlamak gerektiği düşünülecek olursa sosyal bilgiler dersinin bu değerleri kazandırmada temel ders olduğunu düşünüyorum...”

Ö29: “...Aslında hayatın kendisi olan sosyal bilgiler dersi bir taraftan değerleri açıklama fırsatı verirken diğer taraftan bunu deneyimleme fırsatını sağlayabiliyor. Ancak ders saatinin az olması sebebiyle büyük oranda yetersiz kalabiliyor...”

Tablo 18’i genel olarak incelediğimizde en fazla yüzdeye sahip kodun yaşamla bağlantı (%41,66) olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu sosyal bilgiler dersinin gerçek yaşamla bağlantılı olduğunu, bu yüzden de

değerlerin kazandırılmasında önemli bir role sahip olduğunu belirtmişlerdir. Yaşamla bağlantı kodundan sonra en yüksek yüzdeye sahip olan kod ise kazanım-değer ilişkisi kodu olmuştur. Cevap veren sosyal bilgiler öğretmenleri sosyal bilgiler dersindeki kazanımların değerlerimizle doğrudan ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

IV.10 Araştırmanın 10. Alt Problemine Dayalı Bulgular

Tablo 19:Yenilenen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir? Sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri

Kategori	Kod	F	%
Duygu- Düşünce	Somut uygulamalar	2	9,52
	Etkinlik sayısı	3	14,28
	Okul öncesi dönem	2	9,52
	Etkin vatandaş	4	19,04
	Bağımsız ders	2	9,52
	Öğrenci seviyesine uygunluk	2	9,52
	Disiplinler arası uyum	1	4,76
	Bilinçli aile	2	9,52
	Teoride kalma	2	9,52
	Kültürümüze uygunluk	1	4,76
Toplam		21	100

Tablo 19 ‘da “Yenilenen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar yer almaktadır. Verilen cevaplar incelendiğinde duygu-düşünce kategorisi ortaya çıkmıştır. Duygu-düşünce kategorisinde somut uygulamalar (%9,52), etkinlik sayısı (%14,28), okul öncesi dönem (%9,52), etkin vatandaş (%19,04), bağımsız ders (9,52), öğrenci seviyesine uygunluk (% 9,52), disiplinler arası uyum (% 4,76), bilinçli aile (%9,52), teoride kalma (% 9,52), kültürümüze uygunluk (% 4,76) olmak üzere toplamda 10 kod ortaya çıkmıştır.

Somut uygulamalar kodunda öğretmenler; 5. sınıf çocuklarının yaş olarak küçük oldukları için müfredatta değerler eğitimi hazırlanırken çocuklara hitap edecek daha somut uygulamaların yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Etkinlik sayısı kodunda öğretmenler; değerler eğitimiyle ilgili etkinliklerin yeterli olmadığını, bu etkinliklerin sayılarının artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Okul öncesi dönem kodunda sosyal bilgiler öğretmenleri, değerler eğitiminin okul öncesi dönemde

başlaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bağımsız ders kodunda, ders sayısının yeterli olmadığını, değerler eğitimi için müstakil bir ders olması gerektiğini vurgulamışlardır. Öğrenci seviyesine uygunluk kodunda öğretmenler, değerler eğitimi verilirken her öğrenci seviyesine uygun etkinlikler olması gerektiğini; disiplinler arası uyum kodunda görüşü alınan öğretmenler, değerler eğitiminin sadece sosyal bilgiler dersinde değil diğer derslerde de verilmesi; bilinçli aile kodunda öğretmenler, değer eğitiminin ailede başladığını bu yüzden de ailelerin bu konuda bilinçli olması gerektiğini belirtmişlerdir. Teoride kalma kodunda öğretmenler, değerler eğitimiyle ilgili yapılan çalışmaların teoride kaldığını, uygulamaya yeteri kadar aktarılamadığını, kültürümüze uygunluk kodunda müfredatta yer alan değerlerin Türk İslam kültürüne uygun olması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Yenilenen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

Ö1: “...5. sınıf öğrencileri somut işlemler döneminde olduğu için yeni müfredat içerisinde verilen değerlerin yerinde olduğunu düşünüyorum...”

Ö3: “...Müfredat hikâye gibi olayların içinde değerlerin anlatılmasını sağlarken, uygulanmasına fırsat sağlayamıyor...”

Ö5: “...Bazı değerlerin (dürüstlük, hoşgörü, vatan sevgisi) müfredatta daha baskın olması gerektiğini düşünüyorum...”

Ö7: “...Değişiklikler güzel ama yeterli değil, sadece sosyal bilgiler dersinde değil tüm derslerde bu değerlere daha fazla yer verilmelidir...”

Ö11: “...Değerler eğitimi okul öncesi dönemden itibaren verilmesi gereken önemli bir eğitimdir. Değerler eğitiminin müfredatta yer alması olumludur.

Ö13: “...Yeni müfredatta değerlere, özellikle de kültürel değerlere yer verilmesi olumludur.

Ö14: “...Değerlerin müfredat dâhilinde öğrencilere aktarılması iyi bir vatandaş yetiştirme açısından önemlidir. Bu eğitimin gerekli ve yerinde olduğunu düşünüyorum...”

Ö17: “...Türkiye Cumhuriyeti'nin her vatandaşı gibi milli benlik kazanmış bireyler olarak bu değerleri kazanıp, insancıl olarak topluma kazandırılmış bireyler hepimizin ortak hedefidir. Bu sebeple değerler eğitimini sadece kazanımlar dahilinde değil, ayrı bir disiplin olarak aktarılması taraftarıyım...”

Ö18: “...Yenilenen müfredattaki değerlerin bu yaştaki çocuklara öğretilmesi gereken değerler olduğunu düşünüyorum. Belirttiğim gibi öğrencide sorumluluk bilincini kazandırdığınızda diğer değerlerin öğrenci tarafından benimsenmesi daha kolay olacaktır...”

Ö21: “...Eksiklikler olmasına rağmen müfredatın güzel olduğunu düşünüyorum. Önceki yıllar ile karşılaştığımızda disiplinler arası uyum olması ve aynı değerlerin diğer derslerle ve konularla uyum içinde olması kalıcılığı ve bütünlüğü sağlamaktadır...”

Ö26: “...Değer sadece okulda verilen bir yapı değil, ilk önce ailede başlaması gerekmektedir. Aile bu konuda bilinçli ve duyarlı değilse verilen değerler sadece anlatımdan ibaret kalmaktadır. Eğitim sadece öğretmen üzerine bırakıldığında bu değerlerin öğrencide ne öğrenmiş ne öğrenmemiş olduğunu görüyoruz. Bu da ister istemez aksaklıklara yol açmaktadır...”

V. BÖLÜM

V.1 SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

V.1.1 Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değişen 5. sınıf müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesine yönelik yapılmış olan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın 1. alt probleminde değerlerin kazandırılmasında öğretmen etkililiği araştırılmış olup öğretmenler değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde rol model olma, rehber olma, onlarla etkileşimde bulunma ve değerler konusunda hazır bulunuşluluk faktörlerini etkili bulmuşlar. Özellikle bu süreçte öğretmenlerin rol model olması gerektiği görüşünde birleştiği sonucu görülmektedir. İlgili araştırmalar bulguları desteklemektedir. Kurtde Fidan (2009) öğretmen adaylarının değerler eğitiminde öğrencilere örnek olması gerektiğini; Varol (2013) değerler eğitiminin daha etkili olması için değerlerin yaparak yaşayarak öğretilmesi gerektiği ve diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Araştırmanın 2. alt probleminde müfredatta yer alan değerlerin öğrencilere nasıl kazandırılacağı araştırılmıştır. Araştırma ulaşılan bulgular sonucunda değerlerin aktarılmasında model olma, yaparak yaşayarak öğrenme, yaşamla bağlantı (hayata yakınlık), öğrenci merkezli eğitim, okul aile iş birliği ve ahlaki muhakeme yolları etkilidir. Bu süreçte özellikle etkisinin fazla olduğu düşünülen yöntemler model olarak öğrenme ile yaparak yaşayarak öğrenme; en az olan ise ahlaki muhakeme olarak öne çıkmaktadır. Çelikkaya ve Filoğlu (2014)' e göre değerlerin kazandırılmasında öğretmenler rol model olmaya çalışmaktadırlar. Topkaya (2016)'nın araştırmasındaki sonuca göre sosyal bilgiler öğretmenleri genellikle model olma yaklaşımını kullandıkları gözlenmiştir.

Araştırmanın 3. alt probleminde hangi değerlerin zor, hangi değerlerin daha kolay kazandırıldığı araştırılmış ve sonuç olarak sorumluluk, empati ve dürüstlük değerlerin en zor kazandırılan değerler olarak öne çıkmıştır. En kolay kazandırılan değerler olarak ise yardımlaşma, vatanseverlik, sevgi ve saygı olduğu görülmüştür. Gülay Ogelman ve Sarıkaya (2015)' ya göre çocuklara en kolay kazandırılacak değerler sıralamasında, saygı, sorumluluk, sevgi, hoşgörü, paylaşma, dürüstlük, yardımlaşma, iş birliği yer almaktadır. Çocuklara en zor kazandırılacak değerler sıralamasında vefa, adalet, sabır, empati, fedakârlık, milli değerler yer almaktadır.

Araştırmanın 4. alt probleminde değerler eğitiminde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar belirlenmiştir. Öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar öğrenci, öğretmen, veli ve öğretim programları boyutunda ele alınmıştır. Öğrenci boyutunda karşılaşılan sorunlar teknolojik araçların önemli bir etken olmasının yanında olumsuz rol modellerin bulunması, ailenin sosyoekonomik durumu ve derse karşı ilgisizlik faktörleri önemli etkenler olmaktadır. Öğretmen boyutunda öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda yetersiz kalmaları; veli boyutunda ilgisiz velilerin olması ve okul veli iletişiminin eksikliği öne çıkan faktörlerdir. Öğretim programı boyutun da ise ders saati azlığı ve uygulamada yaşanan sıkıntıların değerler eğitiminde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar olarak görülmektedir. Çelikkaya ve Filoğlu (2014) araştırmasında ailelerin değerler eğitimi konusunda yetersiz olmaları büyük bir sorun olarak öne çıktığı görülmektedir. Berkant, Efendioğlu ve Sürmeli (2014) 'nin araştırmalarında ulaşılan sonuçlara göre ailelerin eğitimsizliği, bilinçsizliği ve ekonomik problemleri; aile ile okul arasındaki uyumsuzluk; medyanın, TV dizilerinin ve sosyal çevrenin olumsuz etkisi; öğrencilerin değerleri içselleştirememesi, değerlere yer veren derslerin içeriğinin yetersizliği ve ders içeriğinin teoride kazanılıp somut davranışa dönüşmemesi; okulların sosyoekonomik özellikleri değerler eğitiminde karşılaşılan sorunlardır.

Araştırmanın 5. alt probleminde öğretmenlere göre öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumlarının nasıl olduğu araştırılmıştır. Öğrencilerin değerler eğitimi konusunda yapılan etkinliklerden yararlanma durumları yeterli ve yetersiz olarak ele alınmış olup yeterli boyutunda

yaşama aktarma, içselleştirme, motivasyon ve etkin katılım şeklinde olduğu; yetersiz boyutunda ise farklı uygulamalar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın 6. alt probleminde müfredatta yer alan değerlerin öğrencilere kazandırılmasında etkili olan faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda öğrencilerin değerleri kazanmasında en etkili olan faktörlerden ilk sırayı çevre almakta bunu sırasıyla aile, okul ve müfredat takip etmektedir. Ayrıca okul veli iş birliği, örnek davranış, uygulamalarla destekleme de bu süreçte etkilidir. Fakat ders saatinin yetersiz olması, uygulama eksikliği, yetersiz materyal ve sosyal medya kullanımı da değerlerin aktarılmasında olumsuz etki yaratmaktadır. Çelikkaya ve Filoğlu (2014) araştırma sonucunda öğretmenlere göre değerler eğitiminde aile ve öğretmenin en etkili faktörler olmakla birlikte çevre, okul gibi diğer faktörlerin de etkisi de bulunmaktadır. Bu araştırmayı destekleyen (Kuş, 2009)'un araştırmasında okul dışı etmenler olan aile ve sosyal medya ve çevrenin değerlerin aktarılmasının etkili faktörler olarak öne çıktığı görülmüştür. Yazar ve Yanpar (2013)'a göre kitle iletişim araçlarındaki şiddet ve saldırganlık içeren bazı yayınların okulda verilen değerler eğitimi üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. Aykaç (2007)'a göre okulların materyal yetersizliği ve uygun olmayan fiziki donanım, sınıf mevcudu, bireysel farklılıklar ve öğrenciyi aktif etmeyen etkinliklerin olması müfredatta bulunan değerlerin aktarılmasında önemli bir etkendir.

Araştırmanın 7. alt probleminde 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak verilmesi gereken değerlerin hangileri olduğu araştırılmış olup sırasıyla öncelikle verilmesi gereken değerlerin; sorumluluk, vatanseverlik, dürüstlük, sevgi, hoşgörü, dayanışma ve empati olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Karatekin, Gençtürk ve Kılıçoğlu, (2013) araştırmalarında saygı, dürüstlük ve vatanseverlik değerleri ilk üç sırada olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca öne çıkan diğer değerlerin ise dürüstlük, sevgi hoşgörü ve aile birliğine önem verme değerleri olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Uzun ve Köse (2017) değerler eğitimi bünyesinde sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, vatan sevgisi, yardımlaşma, hoşgörü ve paylaşma değerlerinin en fazla yer verilen değerler olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Çelikkaya ve Filoğlu (2014)'na göre müfredatta yer alan saygı, duyarlılık ve sorumluluk değerlerinin öncelikle

kazandırılması gereken değerlerdir. Bu araştırmalarla yapmış olduğum araştırmadan elde edilen sonuşların benzer sonuçları olduğu görülmekte ve bu araştırmalar araştırmamızı destekler niteliktedir.

Araştırmanın 8. alt probleminde müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için yapılması gerekenlerin neler olduğu belirlenmek istenmiştir. Sonuç olarak değerler eğitimin amacına ulaşması için verilecek eğitimin verimli bir şekilde sürdürülmesi gerekmektedir. Ayrıca yaşayarak öğrenme sağlama, okul-veli iş birliği sağlama, farklı yöntem ve teknikler, etkinlik temelli öğrenme, öğrenme ortamları, öğrencilere rol model olma, ders saati sayısı ve öğretmenlere değerler eğitimi konusunda eğitim göze çarpan önemli sonuçlardır. Oğuz (2012) program, model olma, yaşantılardan faydalanma ve zgr düşünmeyi sağlama ortamlarının oluşturulması değerler eğitiminin amacına ulaşmasında etkilidirler.

Araştırmanın 9. alt probleminde sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü araştırılmış ve rollerin yaşamla bağlantı yani hayata yakın olması gerektiği, ders kazanımı ile değer arasındaki ilişki düzeyi, müfredat, tarih bilinci, evre bilinci, kültür kazanımı ve deneyim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Burada en etkili rolün ise yaşamla bağlantı olması değerleri kazandırma gerçek hayata yakın ve kazandırılan değerin günlük hayatta kullanılabilir olması gerektiği biçiminde bir yorum yapılabilir.

Araştırmanın 10. alt probleminde 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili öğretmenlerin farklı duygu ve düşüncelerinin neler olduğu araştırılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi ile ilgili etkin vatandaş olma ve değerler eğitimi ile ilgili etkinliklerin sayısının önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca bu süreçte somut uygulamalar, okul öncesi dönem, bağımsız ders, ğrenci seviyesine uygunluk, bilinçli aile, teoride kalma, disiplinler arası uyum ve ğrenci seviyesine uyum değerler eğitiminde öğretmenlerin duygu ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Yıldırım (2009) ve Akbaş (2004) araştırmalarında değerler eğitiminde ailenin önemli bir unsur olduğu ve bu süre süreçte ailenin etkin olması gerektiği, devamında da okulun değerler eğitimi görevini aile ile birlikte

sürdürmesi ile birlikte okulda verilen değerlerle ailede kazanılan değerlerin pekiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

V.2 Öneriler

Araştırma ile ilgili olarak bazı öneriler getirilebilir. Bu öneriler:

1. Öğretmenler değerler eğitimi konusunda öğrenciler tarafından daha fazla model alınacak davranışlar sergileyebilir.
2. Müfredatta değerler eğitimi ile ilgili etkinliklerin sayısı artırılabilir. Özellikle kitaplarda örnek etkinliklerin verilmesi bu süreçte önemli olabilir.
3. Öğrencilere kazandırılan değerlerin uygulamaya dönük olması ve devamının sağlanması için okul veli iş birliğinin düzenli ve sürekli olmasına daha çok özen gösterilebilir.
4. Değerler eğitimin amacına ulaşması için öğretim programları yeniden gözden geçirilebilir.
5. Değerlerin öğrencilere kazandırılması için sınıflarda farklı yöntem ve teknikler kullanılabilir.
6. Sosyal bilgiler dersi açısından bakıldığında bu dersin ders sayısı artırılabilir.
7. Sosyal bilgiler dersinde verilmek istenen değerler bakımından zengin içeriğe sahip kültürümüze ve değerlerimize uygun kaynaklardan yararlanılabilir.
8. Değerler eğitimi konusunda öğrenci velileri bilinçlendirilebilir.
9. Sosyal medyanın değerler eğitiminde olumsuz etkisinin olduğu göz önünde bulundurularak bu konuda öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin bilinçlendirilmesi için eğitimler verilebilir.
10. Sosyal medyanın etkin kullanımına bağlı olarak bu tür ortamlarda değerler eğitiminin önemine vurgu yapan etkinlikler planlanabilir.
11. Değerler eğitimi konusunda yakın çevrede bulunan paydaşlarla birlikte örnek projeler yürütülebilir.
12. Etkili sınıf ortamı oluşturma değerlerin kazandırılmasında önemli bir etken olması sebebiyle öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojik imkanlardan, sınıf içi farklı etkinliklerden, görsel araç ve gereçlerden daha fazla faydalanılabilir.

13. Okul koridorlarına ve sınıflara değerlerle ilgili afişler, posterler asılarak daha fazla algı noktası oluşturabilir. Böylece öğrenciler ders dışı saatlerde de değerler eğitimi ilgili bilgiler öğrenebilir.
14. Öğrencilerin akademik başarıları yanında duyuşsal özellikleri de dikkate alınarak bir değerlendirme yapılması öğrencilerin değerleri daha kolay kazanmasına yardımcı olabilir.
15. Yapılan bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile öğretmen görüşleri alınmış ve yorumlanmıştır. Fakat yapılacak yeni araştırmalar gözlem ve yüz yüze görüşmelerle ailelerden ve öğrencilerden bilgiler toplanabilir.
16. Okullarda öğretilen değerlerin günlük yaşama aktarılması için yapılacak etkinliklerin gerçek hayatla bağlantılı olmasına daha çok önem verilebilir. Özellikle yaparak yaşayarak öğrenmeye destek olacak etkinlikler için ortamlar oluşturabilir.
17. Değerler eğitiminin bir bütün olduğu düşünülürse aileden başlayarak, okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite eğitimi olmak üzere tüm kademelerde değerler eğitiminin önemine vurgu yapılarak değerlerin aktarılması sağlanabilir.
18. Değerler eğitimi diğer derslerle ortak olarak yürütülerek değerler eğitiminde disiplinler arası yaklaşım sağlanabilir.
19. Öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda yapılan konferans ve sempozyumlara katılması sağlanarak gerekli teşvikler verilebilir. Bu konu MEB tarafından desteklenebilir.
20. Özellikle lisans eğitimi boyunca öğretmen adaylarına değerler eğitimi ve değerlerin kazandırılmasına yönelik uygulamalar ve bilgilendirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- ACUN, İsmail, YÜCEL, Cemil, ÖNDER, Ahmet, ve TARMAN , Bülent; “Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor?”, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013, s. 191-206.
- AKBAŞ, Oktay; “Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının (Değerlerinin) İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2004.
- AKBAŞ, Oktay; “Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2008, s.9-27.
- AKTEPE, Vedat ve TAHİROĞLU Mustafa; “Değerler Eğitimi ve Yaklaşımları ve Etkinlik Örnekleri”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2016, s. 361-384.
- AYDIN, Mustafa; “Gençliğin Değer Algısı: Konya Örneği”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, S. 1(2), 2003, s. 131-144.
- AYKAÇ, Necdet; “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim-Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, s. 46-73.
- BALCI, Ayşe, F., YANPAR YELKEN Tuba; “İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Değer Eğitimi Uygulamaları Konusunda Öğretmen Görüşleri”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 14(1), 2013, s.195-213.
- BALTACI, Nur, Berrak; “Ortaokul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.

- BAŞ, Kenan, TAŞKIRAN, Cengiz, BULUT, Birol; “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Görüşleri”, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2016, s. 75-84.
- BATMACA, Mehmet, Kadir; “Sınıf Öğretmenlerinin 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlerin Öğretimine İlişkin Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- BAYSAL, Necati; “Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğretmenler Yönüyle Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2016.
- BERKANT, Hasan, Güner, EFENDİOĞLU, Akın ve SÜRMEİ, Zehra; “Değerler Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turcic*, S.9(5), 2014,s. 427-440.
- BOLAT, Yavuz; “Sosyal Değerleri ve Değerler Eğitimini Anlamak”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 4(29), 2016, s. 322-348.
- BURSA, Serca ve ÇENGELCİ KÖSE, Tuba; “Türkiye ve Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Bakımından Karşılaştırılması”, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, S. 2(7), 2017, s. 338-372.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 22. bs., Ankara 2016.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, KILIÇ ÇAKMAK, Ebru,AKGÜN, Özcan, Erkan, KARDENİZ, Şirin ve DEMİRAL,Funda; *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 21. bs., Ankara 2016.

- CAN, Özge; “Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacette Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- CHAITANYA, M.; “Value based education and methods, strategies, approaches to impart it in education”, *International Journal Of Research Culture Society*, 2017, s. 6-10.
- ÇALIŞKUR, Ayşem, DEMİRHAN, Ayşe, ve BORKURT, Serdar; “Değerlerin Belirli Meslek Alanları ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S. 17(1), 2012, s. 219-236.
- ÇELİKKAYA, Tekin ve FİLOĞLU, Simge; “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değere ve Değer Eğitimine İlişkin Görüşleri”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2014, s. 1541-1556.
- Çelikkaya, Tekin ve Kürümlüoğlu, Mutlu; “Yeni Sosyal Bilgiler Programında 4. ve 5. Sınıfta Kazandırılması Hedeflenen Değerlere İlişkin Kazanımların İçeriğe Yansımaları” *Değerler Eğitimi Dergisi*, S. 16(36), 2018, s. 7-38.
- DEĞİRMENCİ, Yavuz; “Coğrafya Dersi Öğretim Programında Değerler. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* , 2018, s. 429-450.
- Demir, Fehmi; ”Değer Öğretimi Yaklaşımlarına Göre Hayat Bilgisi Dersinde Değerler Eğitimi” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.
- DOĞAN, Bahar, ve GÜLÜŞEN, Ayşe; “Türkçe Ders Kitaplarındaki(6-8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1(2), 2011.
- ASTERBROOKS, Susan, R., and SCHEETZ, Nanci, A.; “Applying Critical Thinking Skills To Character Education And Values Clarification With Students Who Are Deaf Or Hard Of Hearing”, *American Annals of the Deaf*, S.149(3), 2004, s. 255-263.

- EREN , Emine; “Okul Öncesinde Değerler Eğitiminin Program, Öğretmen ve Aile Görüşleri Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.
- ERGÜN, Mustafa; *Eğitim Sosyolojisine Giriş*, Ankara 1994.
- ERKUŞ, Süreyya; “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012.
- GEREKTEN, Hatice; “5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Atasözlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.
- Gulati, Sushma, and Pant, Daya; “*Education for Values in Schools – A Framework*”, <http://www.ncert.nic.in/departments/nie/depfe/Final.pdf>, 24 Nisan 2019.
- GÜLAY OGELMAN, Hülya, ve SARIKAYA, Hatice; “Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri: Denizli İli Örneği”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2015, s.81-100.
- GÜNEŞ, Adem; “Manevi-İnsani Değerler Eğilim Ölçeği (Midö): Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 8(41), 2015, s. 1354-1360.
- GÜNEŞ, Firdevs; “Değerler Eğitiminde Yaklaşımlar ve Modeller. *Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak Ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu* (s. 1-20)” 2015, Bartın: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- HUİTT, W; “Values. *Educational Psychology Interactive*”, 2004, <http://www.edpsycinteractive.org/topics/affect/values.html>, 25 Mayıs 2019.
- KAN, Çiğdem; “Sosyal bilgiler Dersi ve Değerler Eğitimi”, *Millî Eğitim Dergisi*, S.187, 2010, s. 138-145.

- KARACAN, Hamide; “Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Yer Alan Milli ve Evrensel Değerlerin Analizi”, *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 2018, s. 1-10.
- KARATEKİN, Kadir, GENÇTÜRK, Ebru, ve KILIÇOĞLU, Gökçe; “Öğrenci, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı ve Öğretmenlerinin Değer Hiyerarşisi”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013, s. 411-459.
- KAUR, Sandeep; “Moral Values In Education”, *IOSR Journal Of Humanities And Social Science*, S. 20(3), 2015, s. 21-26.
- KESKİN, Yusuf; “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değerlerin Rolü”, *Değerler Eğitimi Uluslararası Konferansı* (s. 68-102), 2010, İstanbul: İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü.
- KOÇ, Raşit; “Çocuklarda Değer Aktarımının Önemi”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2018, s. 1-16.
- KONAK, Seda; “Günlük Gazetelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- KURTDEDE FİDAN, Nuray; “Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri”, *Kuramsal Eğitimbilim*, S. 2(2), 2009, s.1-18.
- KURTDEDE FİDAN, Nuray; “Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi:Nitel Bir Araştırma”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, S. 3(6), 2013, s. 361-388.
- KUŞ, Derya; “İlköğretim Programlarının, Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul : Yıldız Teknik Üniversitesi, 2009.

- LEMİNG, James; “Curricular Effectiveness in Moral/Values Education: A Review of Research”, *Journal of Moral Education*, 2006, s. 147-164.
- LISIEVICI, Petru, and ANDRONIE, Mihai; “Teachers Assessing The Effectiveness Of Values Clarification Techniques In Moral Education”, *Social and Behavioral Sciences*, 2016, s. 400-406.
- MEB; “*Milli Eğitim Bakanlığı. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü*”, https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/13140945_SOSYAL_BYLGYL_ER_SUNU.pdf, 14 Mayıs 2018.
- MEYDAN, Hasan; “Okulda Değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1(1), 2014, s. 93-108.
- NART, Sevan; “Influences Of Music Education And Values Education To Each Other Thru The Transfer Of Cultural Values”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2017, s. 77-90.
- NESLİTÜRK, Seviye; “Anne Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi” *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- OĞUZ , Ebru; “Öğretmen Adaylarının Değerler ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2012, s. 1309-1325.
- ÖĞRETİCİ, Bekir; “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimine Yönelik Uygulamaların Etkililiğinin Araştırılması”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011.
- ÖZENSEL, Ertan; “Sosyolojik Bir Olgular Olarak Değer” *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(1), 2003, s. 217-239.
- ÖZTÜRK, Cemal; “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcı Bir Yaklaşım”, Cemal, Öztürk içinde, *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış*, (s. 22-49), Ankara 2006.

POWNEY, Janet, CULLEN, Mairi-Ann., SCHLAPP, Ursula, GLISSOV, Peter, JOHNSTONE, Margaret, & MUNN, Pamila; “*Understanding Values Education in the Primary School*”, Glasgow: The Scottish Council for Research in Education, 1995.

SHODHGANGA; Shodhganga:

http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/218091/8/08_chapter%202.pdf, 26 Nisan 2019.

SÖNMEZ, Veysel; *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*, 6. bs., Ankara 2010.

ŞİMŞEK, Hasan ve YILDIRIM, Ali; *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara 2013.

TAY, Bayram; “The Views Of Prospective Social Studies And Classroom Teachers About Values And Values Education”, *Educational Research and Reviews*, S. 8(9), 2013, s. 560-567.

TDK; TDK:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cbcca03164b52.98561534, 21 Nisan 2019.

THAPLIYAL, Geepa., BISHT, Deepa., and DHATT, H. K; “Impact of Value Education Programme Among Students:An Experimental Study” *American Research Thoughts*, S. 1(4), 2015, s. 1223-1232.

THORNBERG, Robert; “The lack of professional knowledge in values education”, *Teaching and Teacher Education*, S. 24(7), 2008, s. 1791-1798.

TOPKAYA, Yavuz; “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Aktarım Yaklaşımları Hakkındaki Görüşlerine Ait Nitel Bir Çalışma” *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, S. 17(1), 2016, s. 637-652.

TULUNAY ATEŞ, Öznur; “Türkiye’de Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğrencilere Kazandırılması İstenen Olumlu Özellikler Üzerindeki Etkisi”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, S. 15(34), 2017, s. 41-60.

- TURAN, Selahattin ve AKTAN , Dilek; “Okul Hayatında Varolan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 6(2), 2008, s. 227-259.
- TÜRK DİL KURUMU; *Türkçe Sözlük*, 10.bs., Ankara 2005.
- UZUN, Mehmet ve KÖSE, Akif; “Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitiminin Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri”, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, s. 305-338.
- VAROL, Çilem; “Sosyal Bilgiler Derslerindeki Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013.
- VEUGELERS, Wiel, and VEDDER, Paul; “Values in Teaching”, *Teachers And Teaching: Theory And Practice*, S. 9(4), 2003, s. 377-389.
- YALAR, Taha; “İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü Geliştirme”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- YAŞAR, Refik, & ÇENGELCİ, Tuba; “Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimine İlişkin Bir Durum Çalışması”, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 3(9), 2012, s. 1-23.
- YAZAR, Taha, & YANPAR, YELKEN, Tuba; ”İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi” *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 10(4), 2013, s. 44-58.
- YAZICI, Mehmet; “Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 24(1), 2014, s. 209-223.

- YEŞİL, Rüştü, ve AYDIN, Davut; “*Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama*”, okulonceciyiz: <http://okulonceciyiz.biz/upload/demokratik-degerlerin-egitiminde-yontem-ve-zamanlama.pdf>, 15 Mayıs 2019.
- YILDIRIM, Kasım; “Values Education Experiences of Turkish Class Teachers: A Phenomeonological Approach”, *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 2009, s. 165-184.
- YILDIRIM, Sevda, Gülşah, BECERİKLİ , Sabri, ve DEMİREL, Muammer; “Farklı Bakış Açıklarına Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi”, *Elementary Education Online*, S. 16(4), 2017, s. 1575-1588.
- YILDIRIM, Yusuf, ve ÇALIŞKAN, Hüseyin; “2005 ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarındaki Değerlere ve Değerler Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşleri”, *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 2017, s. 7-23.
- YILMAZ, Kürşad; “Görüşmeler ve Odak Gruplar”. Ş. Çınkır, ve N. Demirkasımoğlu içinde, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Gerçek Dünya Araştırması* (s. 345-374), Ankara 2015.
- ZAJDA, Joseph; “Values Education”, D. Phillips içinde, *Encyclopedia of Educational Theory*. Thousand Oaks: Sage 2014.

EKLER

EK 1: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

Cinsiyetiniz	Bay Bayan
Yaşınız
Meslekteki Yılız
Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz	Evet Hayır

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
7. Size göre 5.sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
10. Yenilen 5. sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir?

EK 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Örnekleri

Ö-7

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz *Erkek*

2. Eğitimi Durumunuz: *Lisans*

3. Yaşınız: *32*

4. Meslekteki Yılınz: *10.*

5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz: *Katılmadım.*

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
Bu değerlerin kazandırılmasında 1. derecede aile etkili, daha sonra okul ve öğretmen etkilidir.
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
Her ay bazı değerler belirterek derslerde yer verilmeli ve okulda etkinlik yapılmalı.
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
Sorumluluk ve empati zor, güven ve özgüven kolay kazandırılmakta.
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
Özellikle günümüzde sosyal medya kullanımının artmasıyla beraber öğrencilerde saygı ve saygı konularında ciddi problemler yaşanmakta.
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
Gerçekleştirdiği kadar yararlanıyorlar daha fazla etkinlik ve aktivite olmalı.
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
Yapılan faaliyetlerin öğrencilere değerleri kazandırmada çok etkili olduğunu düşünüyorum.
7. Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
Saygı, saygı ve sorumluluk değerlerini öncelikli olarak vermek gerekir.
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
Bu değerlerle ilgili seçmeli ders olabilir veya derslerde bu konulara değinilmeli.
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
Çok fazla yer verilmeli.
10. Yenilen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
Değişiklikler güzel ama yeterli değil. Sadece sosyal bilgiler dersinde değil tüm derslerde bu değerlere daha fazla yer verilmeli.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz *Erkek*2. Eğitim Durumunuz: *Üniversite*3. Yaşınız: *33*4. Meslekteki Yılıınız: *8*5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz: *—*

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
En az aile kadar etkili
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
Öğrencilerin aktif katılım göstereceği etkinliklerle
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
Adalet, güven ve empati zor, sevgi, saygı, sorumluluk, kolay kazandırılıyor
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
Kazandırılmak istenen değerlerin toplum olarak pek de uygulanmıyor oluşu
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
Okulumuzda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden her öğrenci aynı şekilde yararlanabiliyor.
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
Müfredattaki değerlerin öğrencilerin ailesi ve çevresinde uygulanmıyor olması durumunda değerler kazanılmıyor.
7. Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
Sevgi, saygı, sorumluluk, hoşgörü, doğruluk dürüstlük
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
Öğrencilere kayıt üzerinde değil de aktif olarak katılacakları etkinlikler düzenlenmeli
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
Sosyal bilgiler dersi gerçek hayatta karşılaşılabileceğimiz konuları kendisinden değerler kazandırılmasında oldukça etkilidir.
10. Yenilen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir? Müfredatın değerler eğitimi konusunda yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
Müfredatın değerler eğitimi konusunda yeterli olduğunu düşünüyorum.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

1.Cinsiyetiniz Bayan

2.Eğitim Durumunuz: Üniversite

3.Yaşınız: 38

4. Meslekteki Yılıınız: 9

5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz: —

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir? Çocuklar büyükleri taklit ederler, örnek alırlar, bu yüzden önemlidir.
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır? Sorumluluk, saygı, kanaatkarlık, sabır gibi değerler öğüt olarak değil uygulayarak öğretilmelidir.
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır? Empati ve hoşgörü kazandırılırsa diğerleri daha kolay kazandırılır.
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir? Stres, olumsuz gelişmelere şahit olmaları, öğrencilerdeki isteksizli.
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir? Uygulamaya kaymadığımız hiçbir şeyin faydası yoktur. Uygulamanın tüm okul çalışanlarını kapsaması kâğıt üzerinde kalmaması lazım.
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz. Aile ve yakın çevresinin de işin içinde olması gerekiyor.
7. Size göre 5.sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden? Empati, hoşgörü diğerlerinin başlangıcı gibiyorum.
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır? Uygulamalı eğitim, günlük hayatta uygulayıcı örneklerle kavratılmalıdır.
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir? Etkin, sosyal, ülkesine faydalı bir vatandaş olması için sosyal bilgiler dersi ve içeriğindeki konular değerler eğitimiyle paralel konular içeriyordur.
10. Yenilen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir? Çocukların aktif katılacağı, daha fazla etkinlik içeren sunumlar, seminerler, tiyatrolar videolar izletilebilir.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz Kadın
2. Eğitim Durumunuz: Üniversite (Lisans)
3. Yaşınız: 28
4. Meslekteki Yılız: 7
5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz:
Herhangi Bir Programa Katılmadım.

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
Orta düzeyde etkilidir, öğrencinin belli bir hazırbulmuşluğa d. sahip olması gerekmektedir.
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
Günlük hayattan örneklerle, hikayelerle kazandırılması daha uygun.
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
Öğrencilerin yaşına uygun olan, günlük hayatta ilişkilendirilebilir değerler daha kolay kazandırılmaktadır.
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
Değerin kavram karışıklığının tam verilmemesi, toplumsal öğrencilerin değerler eğitimiyle pek karşılaşma fırsatı bulmaması.
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
İlgilerini ailesi konulara katılım oranları daha yüksek olmaktadır.
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
Hazırbulmuşluk düzeyleri, çevresel faktörler, aile-arkadaş ortamı, eğitimi sunuş şekli.
7. Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
Yardımlaşma, dayanışma, saygı, farklılıklara saygı, hayvan sevgisi, adalet gibi değerler olmalı.
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
İlgi çekici içeriklerle, aktif öğrenmeyle, hikaye anlatma, drama yöntemleriyle değerler verilmeli ve toplumsal bu yönüyle.
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
Ne yazık ki yetersiz olduğunu düşünüyorum. Daha etkili bir yöntem bulunması çok daha iyi olacaktır.
10. Yenilen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
Değerler eğitimi okul sürecinden itibaren verilmesi gereken önemli bir eğitimidir. Değerler eğitiminin müfredatta yer alması olumludur.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Mestektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz Erkek

2. Eğitim Durumunuz: Lisans

3. Yaşınız: 28

4. Meslekteki Yılınz: 5

5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz:

Değerler eğitimiyle ilgili, daha önce herhangi bir programa katılmadım. Uzmanlar tarafından bu eğitimlerin verilmesinin hayati bir önem taşıdığına inanıyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

- Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
- Ben, öğretmenin değer kazandırılmasında etkisinin %25 kadar olduğunu düşünüyorum.
- Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
- Yarışmalar yapılarak bu konulara ağırlık verilebilir.
- Eğitim ve öğretimin her aşamasına yayılarak ve rol modeller yaratarak...
- Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
- Sıvıt olan kavramlar (Atılgan olanlar dürüstlük vb.) zor olarak öğretilmektedir.
- Günlük hayatla karşılıklı ve sık kullanılan (Sevme vb.) kolay olarak...
- Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
- Kalıcılık sağlanmıyor. Görsel ve yazılı medyadaki olumsuz örnekler bunu engelliyor. Ueli, öğrenci, okul ve çevre tam olarak uyum sağlanmıyor.
- Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
- Yeteri kadar yararlı olduklarını düşünüyorum. Okullar üzerine düşünülüyor.
- Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
- Öğrenci dışından kendisine bir soru getirmeyen kadar ilgisi gelmiyor.
- Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
* Sevgi * Ülke sevgisi * Devlet inancı bilinci * Doğruluk ve dürüstlük.
- Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
* Kısık filmler ve örnek olaylar yapılmalı ve sergilenmelidir.
- Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
* Büyük bir rolünün olduğunu düşünüyorum. Ancak ders azlığı bununla aynıları.
- Yeni 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duyu ve zamanı azaltılmalıdır. düşünceleriniz nelerdir?
* Etkinlikler olmasına rağmen müfredatın güzel olduğunu düşünüyorum. Önceki yıllar ile karşılaştırmak gerekirse disiplinler arası uyum olması ve aynı değerlerin diğer derslerle ve konularla uyum içinde olması kalıcılığı ve bütünlüğü sağlamaktadır.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişik 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

- 1.Cinsiyetiniz Kadın 2.Eğitim Durumunuz: Lisans
 3.Yaşınız: 25 4. Meslekteki Yılıınız: 1
 5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz: —

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
Öğretmen rehber olmalı, değerler öğrenciler merkezde olacak şekilde kazandırılmalı.
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
Öğrenci merkezli eğitim sistemi uygulanmalı.
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
Sorumluluk zor kazandırılırken, iletişim beceri ve değerleri kolay kazandırılıyor.
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
Uygulamada kısıtlılık.
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
Uygulamada kısıtlılık nedeniyle öğrencilerin yararlanma durumu kısıtlı.
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
Öğrenci öğrendiği değerleri uygulayabilmelidir.
7. Size göre 5.sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
Sorumluluk
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
Öğretmen öğrencilere rehber olmalı, onları yönlendirmeli, merkezde öğrenci olmalı.
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
Sosyal Bilgiler dersi yaşamın kendisidir.
10. Yenilen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duyu ve düşünceleriniz nelerdir?
Değer eğitimi uygulanabilir düzeyde olmalıdır.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz Erkek 2. Eğitim Durumunuz: Lisans
 3. Yaşınız: 28 4. Meslekteki Yılınz: 3
 5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz: —

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
 Öğretmenlik, öğrencilere ve genel kuzaklara değerlerin kazandırılmasında önemli bir meslektir. Öğretmen kazandırılmasında öğretmen orta düzeyde etkilidir.
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
 öncelikle öğretmenin iyi bir rol model olmasıyla sonra da millî ve manevî kültürümüzle ilişkilendirilerek kazandırılır.
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
 Bilimsellik zor kazandırılırken; dayanışma, dürüstlük, misafirperverlik, vaktisavetli kalın kazandırılmaktadır.
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
 Okulda kazandırılan ve verilen değerlerin öğrencilere sosyal çevresinde aile ortamında verilmesidir.
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir? Öğrenciler okullarda verilen değerler eğitim etkinliklerinden yeterince yararlanmamış.
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
 Okul - aile iletişiminin sağlanmaması.
7. Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
 Adil olma, dürüstlük, hoşgörü, vaktisavetli.
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
 Değerler eğitime daha fazla önem verilmesi okullarda buna yönelik etkinlikler yapılması.
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
 Değerler eğitiminin ve bir role değerlerin kazandırılmasında öncelikli ders sosyal bilgiler dersidir. Çünkü sosyal bilgiler sosyal hayatla ve değerlerle iç içedir.
10. Yenilen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duygu ve düşünceleriniz nelerdir?
 Günümlük kazanım ve yeni mesleklerin edinmesinin önemini serinkan bir şekilde değerleri yeni müfredatın yer verilmişidir.

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Bu araştırma Sivas ilinde görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin değişen 5. Sınıf sosyal bilgiler müfredatında yer alan değerler eğitimi hakkında görüşlerini almak için hazırlanmıştır. Sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için sorulan sorulara içtenlikle cevap vermeniz büyük önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacaktır.

1. Cinsiyetiniz: Erkek
2. Eğitim Durumunuz: Lisans
3. Yaşınız: 33
4. Meslekteki Yılınz: 4
5. Değerler Eğitimiyle İlgili Herhangi Bir Programa Katılma Durumunuz: —

GÖRÜŞME SORULARI

1. Size göre değerlerin kazandırılmasında öğretmen ne kadar etkilidir?
Çok önemlidir. Öğretmen her rol model hemde yol gösteren rehberdir.
2. Size göre müfredatta yer alan değerler öğrencilere nasıl kazandırılmalıdır?
Görsel ve işitsel ama en önemlisi yaşayarak yani günlük yaşamda uygularak.
3. Size göre hangi değerler daha zor, hangi değerler daha kolay kazandırılmaktadır?
Bilimsellik ve Bilim etiği değerleri — sorumluluk - çalışkanlık - girişimcilik daha zor — dürüstlük - ısrarlılık daha kolay
4. Değerler eğitiminin kazandırılmasında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar nelerdir?
Zaman ve gözetim olanaklarının kısıtlı olması
Veli desteğinin az olması
Kıy olanaklarının az olması
5. Öğrencilerin okullarda yapılan değerler eğitimi etkinliklerinden yararlanma durumları hakkında düşünceleriniz nelerdir?
Değerleri yaşantılarına aldıkları sürece etkili ama yaşantılarına kullanmadıkları sürece etkisizdir.
6. Öğrencilerin müfredatta yer alan değerleri kazanıp kazanmamalarında hangi faktörlerin etkili olduğunu düşünüyorsunuz? Belirtiniz.
Okullarda materyallerin yeterli olması, dersin ilginç yapılması ve
7. Size göre 5. sınıf öğrencilerine ilk olarak hangi değerler verilmelidir? Neden?
Dürüstlük ve sorumluluk çünkü insan yaşamının temel parçaları olması açısından önemlidir.
8. Müfredatta yer alan değerler eğitiminin amacına ulaşması için neler yapılmalıdır?
UEM'in gözetim - gözetim etkinlikleri yaptırması ve öğrencileri bu etkinliklerle daha kalıcı öğrenme, değerlerin yerleşmesi açısından önemlidir.
9. Size göre Sosyal bilgiler dersinin değerleri kazandırmadaki rolü nedir?
Önemlidir çünkü diğer derslere oranla hayatımızın her alanında sosyal bilgiler vardır.
10. Yenilen 5. Sınıf müfredatındaki değerler eğitimiyle ilgili farklı duyu ve düşünceleriniz nelerdir?
Değer sadece okulda verilen bir yapı değil, ilk önce ailede başlaması gerekmektedir. Aile bu konuda bilinçli - duyarlı değilse verilen değerler sadece anlatımda ibaret kalmaktadır. Eğitim sadece öğretmen tarafından bırakıldığında bu değerlerin öğrencide ne öğrenmiş ne de öğrenmemiş olduğunu görüyoruz. Bunda işler istemez aksaklıklara yol açmaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Murat YALÇIN
Doğum Yeri ve Tarihi : Niğde 1987
Medeni hali : Evli 1 çocuk babası
İletişim bilgiler : muratyalcin51@gmail.com
Gsm : 05307916651

EĞİTİM

2001-2004 Niğde Cumhuriyet Lisesi
2004-2008 Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği
2016-2018 Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık öğretim
Fakültesi Adalet Bölümü

İŞ DENEYİMİ

2008- Sivas Yıldızeli Şeyh Halil Ortaokulu

YABANCI DİL

İngilizce YÖKDİL 53,75